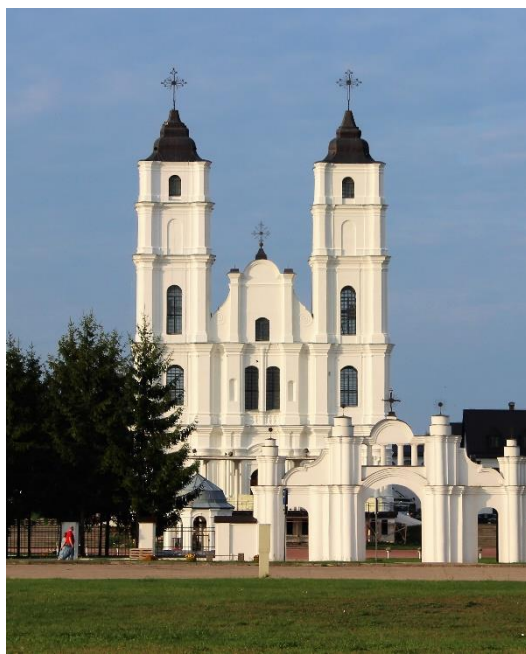

Preiļu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija no 2022. gada

Satura rādītājs

Ievads	3
1. Īss novada raksturojums	5
1.1. Teritorijas vizītkarte	5
1.2. Attīstības izaicinājumi un scenāriji	8
1.3. Sabiedrības viedoklis par ilgtermiņa attīstību	10
2. Stratēģiskā daļa	12
2.1. Vīzija	12
2.2. Stratēģiskie mērķi	13
2.3. Ilgtermiņa prioritātes	14
2.4. Horizontālās prioritātes	15
2.5. Novada specializācija	15
2.6. Sasaiste ar citiem dokumentiem un uzraudzība	17
2.7. Galvenie attīstības rādītāji	18
3. Telpiskās attīstības perspektīva	20
3.1. Apdzīvojuma struktūra un priekšlikumi attīstības centru izvietojumam	22
3.2. Galvenie transporta koridori un infrastruktūra	27
3.3. Industriālās teritorijas un infrastruktūra	30
3.4. Lauku teritoriju telpiskā struktūra	34
3.5. Kultūrvēsturiski nozīmīgās un tūrisma teritorijas	38
3.6. Prioritāri attīstāmās teritorijas	42
3.7. Funkcionālās sadarbības teritorijas	44

Ievads

Preiļu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija no 2022. gada (turpmāk – Stratēģija) ir ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteikts Preiļu novada **ilgtermiņa attīstības redzējums** – vīzija, stratēģiskie mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva.

Izstrādes mērķis:

nodrošināt saskaņotu un koordinētu Preiļu novada attīstību ilgtermiņā. Stratēģija ir pašvaldības hierarhiski augstākais ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments, kas nosaka virzienus un vadlīnijas turpmākajai teritorijas attīstības plānošanai. Stratēģijas izstrāde veikta saskaņā ar līdzšinējo novadu pašvaldību domes lēmumiem¹.

Pēctecība:

līdz ar 2021. gada 1. jūliju **Preiļu novadu** veido 15 teritoriālā iedalījuma vienības², kas līdz tam pastāvēja kā **Aglonas novads (1 pagasts)³, Preiļu novads, Riebiņu novads un Vārkavas novads**. Stratēģijas projekta izstrāde noritējusi no 2021. gada pavasara līdz rudenim. Nodrošinot plānošanas pēctecību, Stratēģijas izstrādē ņemtas vērā bijušā Aglonas, Preiļu, Riebiņu un Vārkavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas⁴.

Saskaņotība:

dokuments sagatavots, izvērtējot nacionāla līmeņa, Latgales plānošanas reģiona un blakus esošo pašvaldību plānošanas dokumentus, kā arī ņemot vērā labo praksi telpiskās attīstības plānošanā un noteiktos attīstības plānošanas principus Latvijā. Izstrāde veikta saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem⁵, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas izstrādāto dokumentu "Vadlīnijas pašvaldību ilgtspējīgas attīstības stratēģiju izstrādei".

¹ Preiļu novada domes 22.12.2020 lēmums "Par Preiļu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas no 2022. gada izstrādi" (protokols Nr.23, 20.§.), Riebiņu novada domes 17.11.2020. lēmums "Par daļību kopīga jaunveidojamā Preiļu novada attīstības plānošanas dokumenta izstrādē" (protokols Nr.15, 11.§.), Vārkavas novada domes 24.11.2020. lēmums Nr. 160 "Par daļību kopīga jaunveidojamā Preiļu novada attīstības plānošanas dokumenta izstrādē" (protokols Nr.21, 1.§.), Aglonas novada domes 25.11.2020. lēmums "Par daļību kopīgu jaunveidojamā Preiļu novada attīstības plānošanas dokumentu izstrādē" (protokols Nr.27, 11.§.)

² Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums (2020), nosaka, ka līdz ar 2021. gada 1. jūliju Preiļu novads sastāv no 15 teritoriālā iedalījuma vienībām: 1) Aglonas pagasts, 2) Aizkalnes pagasts, 3) Galēnu pagasts, 4) Pelēču pagasts, 5) Preiļu pagasts, 6) Preiļu pilsētas, 7) Riebiņu pagasts, 8) Rožkalnu pagasts, 9) Rušonas pagasts, 10) Saunas pagasts, 11) Silajāņu pagasts, 12) Sīļukalna pagasts, 13) Stabulnieku pagasts, 14) Upmalas pagasts, 15) Vārkavas pagasts

³ Līdz 2021. gada 1. jūlijam pastāvošā Aglonas novada Aglonas novads no 2021. gada 1. jūlija ietilpst Preiļu novadā, Grāveru, Kastuļinas un Šķeltovas pagasts ietilpst Krāslavas novadā

⁴ [Aglonas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2037. gadam](#), [Preiļu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2033. gadam](#), [Riebiņu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012. – 2030. gadam](#), [Vārkavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012. – 2030. gadam](#)

⁵ Likums "Par pašvaldībām" (09.06.1994.), Teritorijas attīstības plānošanas likums, Attīstības plānošanas sistēmas likums (01.01.2009.), Ministru kabineta 14.10.2014. noteikumi Nr. 628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem" u.c.

Sabiedrības līdzdalība:

Lai nodrošinātu teritorijas attīstībā iesaistīto un ieinteresēto pušu, t.sk. **sabiedrības iesaisti attīstības plānošanas procesā**, izstrādājot abus plānošanas dokumentus (Stratēģiju un Attīstības programmu) no 2021. gada 22. aprīļa līdz 9. jūnijam veikta iedzīvotāju aptauja. Tāpat organizētas tematiskās darba grupas, diskusijas. Iedzīvotāju aptaujas rezultātu kopsavilkums atrodams Esošās situācijas raksturojuma (2021) pielikumā.

Stratēģijas pamatā kā informatīvais materiāls izmantots **Esošās situācijas raksturojums (2021)**, kas noformēts **atsevišķā sējumā**, kas izmantots arī Preiļu novada attīstības programmas 2022. – 2029. gadam izstrādē.

Stratēģijas dokumentu veido **3 sadaļas**: 1) **īss novada raksturojums**, 2) **stratēģiskā daļa** un 3) **telpiskās attīstības perspektīva**.

Šajā dokumentā jaunveidojamā/apvienotā pašvaldība tiek saukta par Preiļu novadu, savukārt līdz 2021. gada 1. jūlijam pastāvošās pašvaldību teritorijas un uz tām attiecināmā informācija – bijušais Aglonas, Preiļu, Riebiņu, Vārkavas novads.

Dokumentu izstrādājusi Preiļu novada pašvaldība sadarbībā ar vairākiem pakalpojumu sniedzējiem, tai skaitā ar telpiskās attīstības plānošanas uzņēmumu SIA "Reģionālie projekti".

Noformējumam izmantoti fotoattēli no Preiļu novada, Riebiņu novada un Vārkavas novada pašvaldības arhīva sociālo tīklu vietnē Facebook, no Latgales tūrisma mājaslapas latgale.travel.

1. Īss novada raksturojums

1.1. Teritorijas vizītkarte

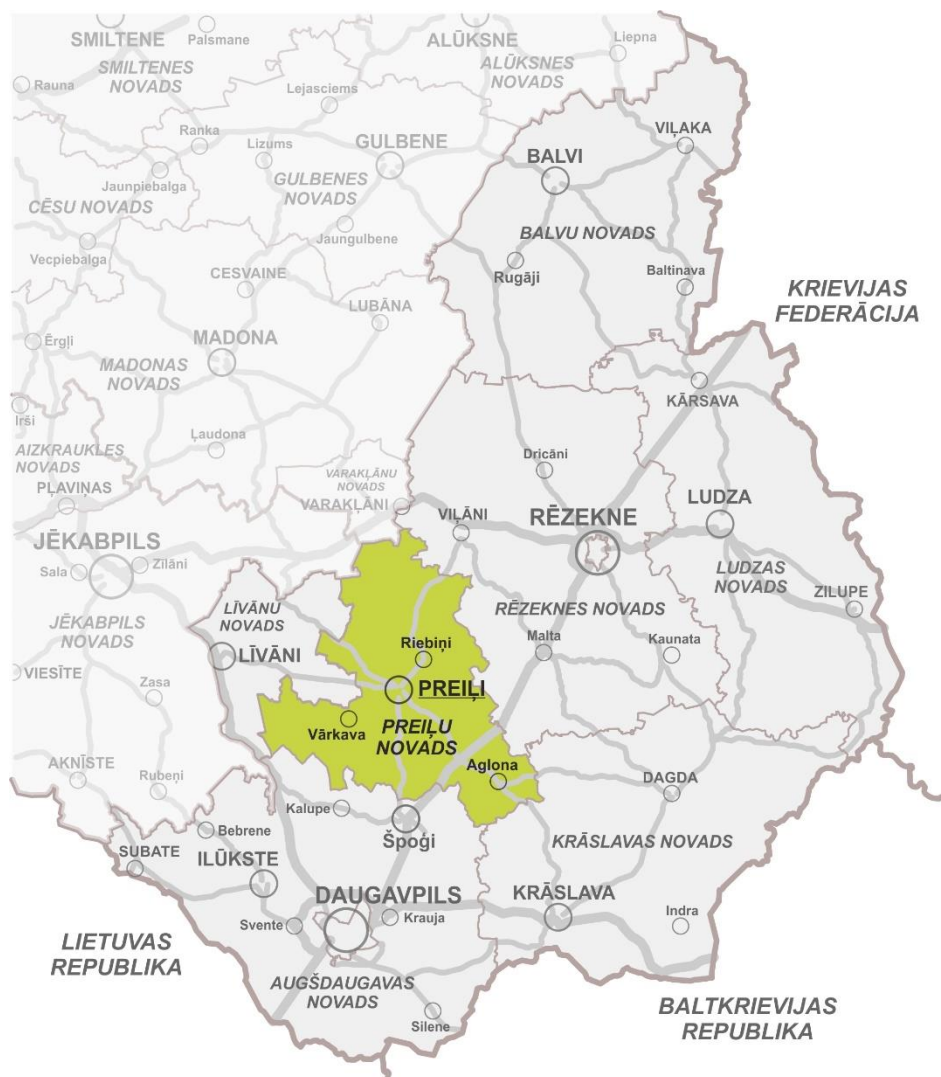
Joma		Apraksts
Teritorijas novietojums un platība		Latvijas Dienvidaustrumos, Latgales plānošanas reģionā (LPR), Latgales kultūrvēsturiskajā reģionā, teritorijas platība 1313,31 km ² .
Administratīvā struktūra		Ar 2021. gada jūliju Preiļu novadu veido Preiļu pilsēta un 14 pagasti: Aglonas pagasts, Aizkalnes pagasts, Galēnu pagasts, Pelēču pagasts, Preiļu pagasts, Riebiņu pagasts, Rožkalnu pagasts, Rušonas pagasts, Saunas pagasts, Silajāņu pagasts, Sīlukalna pagasts, Stabulnieku pagasts, Upmalas pagasts, Vārkavas pagasts. Administratīvais un attīstības centrs – Preiļu pilsēta.
Iedzīvotāji		Faktiskais iedzīvotāju skaits 2021. gada sākumā – 16 755 iedzīvotāji ⁶ , no tiem 53% bijušā Preiļu novadā, 27% bijušā Riebiņu novadā, 10,5% bijušā Vārkavas novadā un 9,5% bijušā Aglonas novada Aglonas pagasta teritorijā. Kopējais iedzīvotāju skaits pēc iedzīvotāju reģistra datiem 2021. gada sākumā – 17 849.
Robežas		Robežojas ar Līvānu, Jēkabpils, Varakļānu, Rēzeknes, Krāslavas un Augšdaugavas novadiem.
Teritorijas attīstības indekss		2020. gadā Preiļu novadam bija -0,266 (84.vieta starp 110 Latvijas novadiem), Vārkavas novadam 0,226 (25.vieta), Riebiņu novadam -0,528 (98.vieta), Aglonas novadam -0,912 (105.vieta).
Autoceļi un sasniedzamība		Attālums no novada administratīvā centra līdz lielākajām pilsētām: Daugavpilij – 55 km, Rēzeknei – 54 km, Jēkabpilij – 66 km, Krāslavai – 60 km, Rīgai – 201 km. Novadu šķērso valsts galvenais autoceļš – A13 Krievijas robeža – Rēzekne – Daugavpils – Lietuvas robeža un 4 valsts reģionālie autoceļi P58 Viļāni – Preiļi – Špoģi, P60 Dagda – Aglona, P62 Krāslava – Preiļi – Madona, P63 Līvāni – Preiļi. Novadu šķērso dzelzceļa līnija Rēzekne – Daugavpils.

⁶ Oficiālās statistikas portāls, www.data.stat.gov.lv

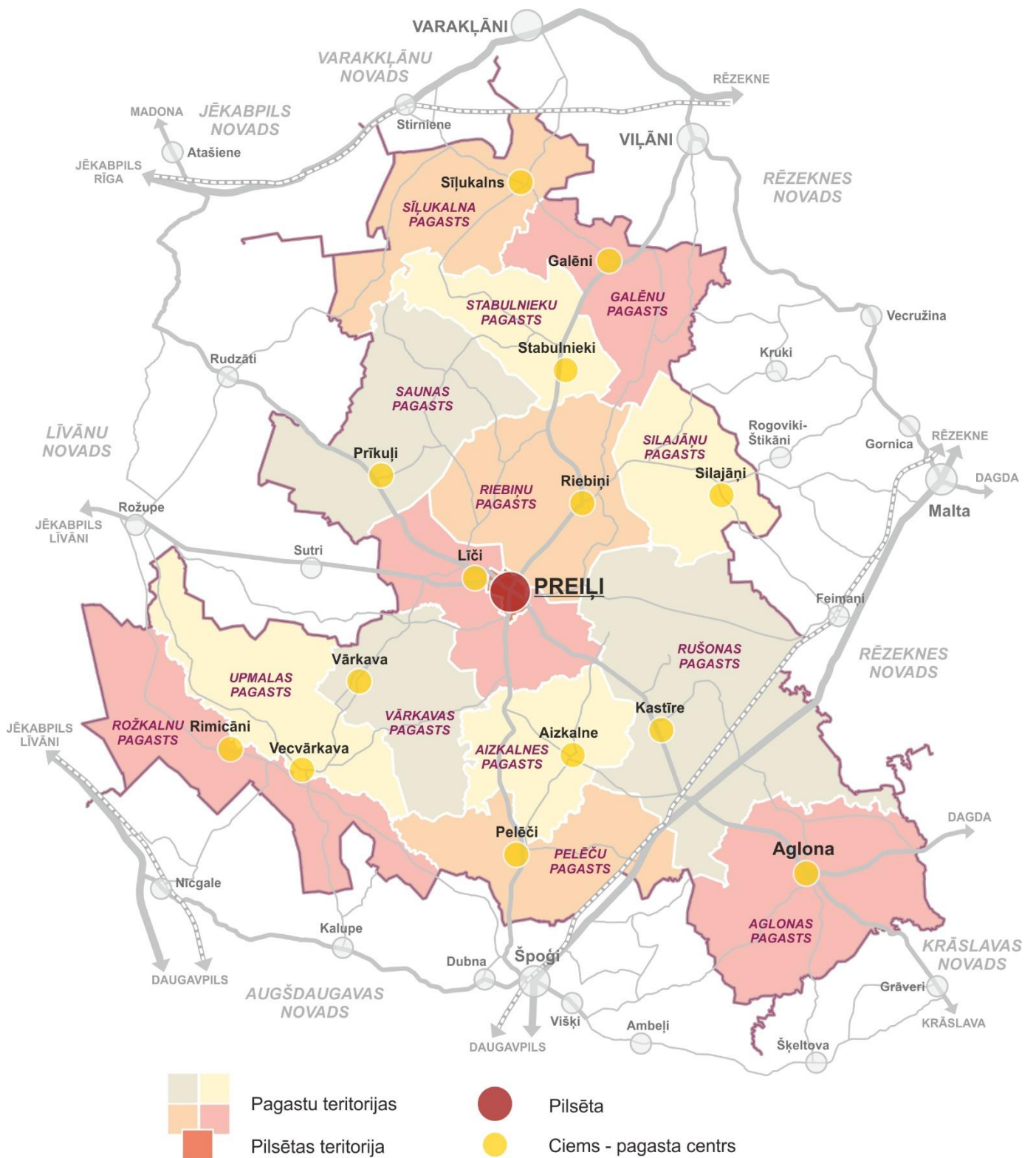
Joma		Apraksts
Izglītība		4 pirmsskolas izglītības, 11 vispārējās izglītības, 3 profesionālās ievirzes izglītības iestādes. 1 profesionālā izglītības iestāde – Rīgas Tūrisma un radošās industrijas tehnikuma struktūrvienība "Preiļi". Novadā darbojas 3 bērnu un jauniešu centri: "Četri" Preiļos, "Pakāpieni" Riebiņos un "Strops" Aglonā, divas no tām ir bērnu un jauniešu izglītības iestādes.
Kultūra		22 bibliotēkas, 14 kultūras un tautas nami, 1 valsts muzejs, 3 pašvaldības muzeji, 5 privātie muzeji, 63 amatiermākslas kolektīvi.
Veselība		Galvenie veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji: SIA "Preiļu slimnīca", 20 ģimenes ārstu privātprakses, 2 vecmāšu feldšeru punkti. Neatliekamo medicīnisko palīdzību iedzīvotājiem nodrošina brigādes Preiļos, Aglonā un Viļānos.
Sports		12 sporta zāles, vieglatlētikas manēža, 10 stadioni, 14 pludmales volejbola laukumi, 14 āra sporta laukumi, 3 tenisa korti un cita sporta infrastruktūra, t.sk. brīvdabas trenāžieri, aktīvās atpūtas takas.
Uzņēmējdarbība un nodarbinātība		Nozīmīgākās tautsaimniecības nozares: augkopība un lopkopība, pakalpojumi un tirdzniecība. 2021. gadā jaunveidojamā Preiļu novadā bija reģistrēti 1336 uzņēmumi, no kuriem 746 zemnieku saimniecības. Bezdarba līmenis 2021. gada jūlijā – 9,2%, otrs zemākais Latgalē.
Dabas resursi		Lauksaimniecībā izmantojamās zemes aizņem 57% novada teritorijas. Preiļu novadā ir 83 ezeri (lielāki par 1 ha), no tiem lielākie ir Rušonas ezers, Ciriša ezers, Feimaņu ezers, Zolvju ezers. Lielākās upes – Dubna, Feimanka, Oša, Sauna, Kalupe, Preiļupe. Novadā atrodas 9 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (Natura2000), mikroliegumi, dendroloģiskie pieminekļi un citas dabas vērtības.
Populārākie tūrisma objekti		Aglonas bazilika, Preiļu muižas komplekss, Preiļu pils, Kristus Karaļa kalns, Ciriša ezera dabas parks, Vārkavas muiža, Arendoles muiža, Leļļu galerija un miniatūrā karaļvalsts, Metāla mākslas galerija Nester Custom, 2. Pasaules kara muzejs, Maizes muzejs, Raiņa muzejs "Jasmuiža" u.c.
Funkcionālās saites		Nozīmīgākās funkcionālās saites ar Līvānu, Jēkabpils, Varakļānu, Rēzeknes novadu, Rēzekni, Krāslavas, Augšdaugavas novadu un Daugavpili.

ATTĒLS 1. Preiļu novada novietojums Latvijā

ATTĒLS 2. Preiļu novada novietojums Latgales plānošanas reģionā

ATTĒLS 3. Preiļu novada administratīvās vienības, pilsētas un ciemi (2021)

1.2. Atīstības izaicinājumi un scenāriji

Apvienotajā Preiļu novadā vērojama **pakāpeniska iedzīvotāju skaita samazināšanās**, laikā kopš 2011. gada tam samazinoties par **17,7%**. Latgales reģionā iedzīvotāju skaits pēdējo 10 gadu laikā samazinājies par 17,2%, tomēr straujāka depopulācija vērojama Krievijas un Baltkrievijas pierobežā.

Paredzams, ka iedzīvotāju skaita samazināšanās un no tā izrietošās sekas – mazāki budžeta ieņēmumi, lielākas infrastruktūras un pakalpojumu uzturēšanas izmaksas uz vienu iedzīvotāju u.c., būs viens no galvenajiem risināmiem jautājumiem pašvaldības un reģiona dienaskārtībā.

Stratēģijas izstrādes gaitā tika apskatīti vairāki **iespējamie attīstības scenāriji**⁷.

1 Viens no tiem noteica, ka novada pašvaldība izmanto "pret-sarukšanas" taktiku, mērķtiecīgi tiecoties uz esošās **iedzīvotāju skaita saglabāšanu vai pat palielināšanu**. Uzskatāms, ka šāda scenārija īstenošanās vietējā līmenī ir **maz ticama**, ņemot vērā gan esošās iedzīvotāju skaita prognozes, gan to, ka depopulācijas problēma koordinēti jārisina nacionālā un reģionālā līmenī, īstenojot mērķtiecības rīcībpolitikas. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) 2020. gadā sagatavotajā apvienotā Preiļu novada pašvaldības profilā⁸ prognozēts, ka **iedzīvotāju skaits 2030. gadā šajā teritorijā būs par 21,8% mazāks kā 2020. gada sākumā**.

2 Cits scenārijs, kas uzskatāms par reālāku, iezīmēja "viedas sarukšanas" pieeju, paredzot to, ka lielāks akcents attīstībā tiek likts uz vietējo resursu mobilizāciju un vietējo kopienu potenciālu, pieņemot to, ka **depopulācija turpināsies arī turpmāk**. Šāda scenārija gadījumā pašvaldībai pastāv iespējas pēc iespējas vairāk **pielāgoties gaidāmajām pārmaiņām**, lai nodrošinātu to, ka teritorija turpina attīstīties, neraugoties uz depopulācijas tendenci.

"Viedas sarukšanas" veicināšanai pašvaldība var īstenot vairākas rīcības:

- 1) **Mobilizēt vietējos resursus** - meklēt iespējas, kā padarīt Preiļu novada ekonomiku daudzveidīgāku, paaugstināt izturību un adaptēšanās spēju, selektīvi samazinot infrastruktūru un pielāgojot vietējās ekonomikas izmēru. Uzlabojama vides ilgtspēja un pieeja pamata pakalpojumiem un infrastruktūrai.
- 2) Sekmēt **sociālo inovāciju un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju** (IKT) jomu. Sociālā inovācija līdzās "sudraba" jeb senioru un "baltajai" jeb veselības jomas ekonomikai kļūst arvien aktuālāka. Covid-19 pandēmijās ietekmē attālinātais darbs un pārcelšanās uz reģioniem ir bijusi ievērojama, tāpēc IKT pieejamība un kvalitāte, un digitālās prasmes ir būtiskas.
- 3) Veicināt **ekosistēmu pakalpojumu un zaļās ekonomikas**, bioekonomikas attīstību.
- 4) Ieviest integrētas, **vietā balstītas pieejas**, kas aptver labu pārvaldību, sabiedrības iesaisti, kopienu attīstību, jo tiek sekmētas iniciatīvas un dzīves vides pilnveide.⁹

⁷ Nodevums "Preiļu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas no 2022.gada un Preiļu novada attīstības programmas 2022.–2029. gadam struktūras priekšlikums" pakalpojumu līguma ietvaros

⁸ Pieejams Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas mājaslapā www.varam.gov.lv

⁹ Viedokļraksts: Laura Dimitrijeva, [Sarūkošas teritorijas un vietas — ko ar to darīt? \(2021\)](#), pirmavots - [ESPON, Policy brief — Shrinking rural regions in Europe, 2017](#).

Īstenojot viedas sarukšanas pieeju, Preiļu novads veidojama kā atpazīstama Latgales reģiona daļa ar **aktīvu iedzīvotāju līdzdalību**, inovatīvu un resursus taupošu **ekonomiku**, sakārtotu **publisko infrastruktūru** un pievilcīgu **dzīves vidi visā novada teritorijā**. Uzsvars liekams uz **uzņēmējdarbības vides** stimulēšanu, **ģimeņu** atbalsta politiku un iedzīvotājiem svarīgu pamata pakalpojumu nodrošināšanu tuvu dzīves vietai. Līdzās tam pašvaldība var ievērot šādus principus tālākā attīstības plānošanā:

- Plašāka investīciju ieguldījumu ilgtspējas un devuma sabiedrībai izvērtēšana,
- Infrastruktūras elastība,
- Publisko-privāto partnerību attīstība,
- Neizmantoto teritoriju izmantošana jauniem veidiem,
- Ietekmes uz vidi mazināšana,
- Ciešs un atklāts sociālais dialogs.

Turpmākajā attīstībā jāņem vērā aktuālās tendences Latvijā un pasaulē, globalizācija, digitalizācija, klimata pārmaiņu ietekme un citi mainīgie faktori.

1.3. Sabiedrības viedoklis par ilgtermiņa attīstību

Preiļu novada iedzīvotāju aptaujā, kas tika veikta no 2021. gada 22. aprīļa līdz 9. jūnijam, piedalījās 655 iedzīvotāji (kas ir 3,9% no apvienotā Preiļu novada teritorijas iedzīvotāju skaita 2021. gada sākumā).

Iedzīvotāju ieskatā nozīmīgākas Preiļu novada **attīstības priekšrocības** ir:

- Dabas vērtības (ezeri, upes, meži, dabas veidojumi un objekti),
- Tradīcijas un tradicionāli pasākumi (Aglonas svētki, gadatirgi, Preiļu un pagastu svētki, kapu svētki, festivāli),
- Kultūrvēsturiskais mantojums (pilis, muižas, baznīcas),
- Kultūras un vides vērtības (parki, ainavas, muzeji, brīvdabas ekspozīcijas),
- Tūrisma un aktīvās atpūtas iespējas,
- Amatniecība un mājražošana.

Iedzīvotāju ieskatā būtiskākie Preiļu novada **attīstības riski sekmīgai attīstībai** ir:

- Darba vietu trūkums,
- Ceļu infrastruktūras neapmierinošs stāvoklis,
- Iedzīvotāju skaita samazināšanās,
- Pašvaldības budžeta plānošanas nepilnības vienmērīgai novada attīstībai,
- Izglītības iestāžu un izglītības pakalpojumu samazināšanās,
- Nevienmērīga piekļuve pašvaldības pakalpojumiem (ūdens, siltumapgāde, kanalizācija, atkritumu izvešana, sociālie pakalpojumi, drošības un kārtības uzturēšana),
- Sabiedriskā transporta tīkls un satiksmes plānojums.

Iedzīvotāji aptaujā pauduši viedokli, ka būtiskākais Preiļu novada **attīstības virziens** ir **uzņēmējdarbības attīstība**. Aiz tā seko pakalpojumu attīstība (izglītības, veselības, sociālie, tūrisma, komunālie) un infrastruktūras attīstība (transporta, sakari, ūdenssaimniecība, tirdzniecība, enerģētika).

Preiļu novada iedzīvotājiem teritorija saistās ar vairākām vietzīmēm, kuru stiprināšana turpmākajā novadā attīstībā sekmēs sabiedrības piederību vietai un identitāti. (Attēls 4)

Gandrīz 70% aptaujāto piekrīt aptaujā piedāvātajam Preiļu novada attīstības vīzijas formulējumam (veidots darba grupu ietvaros un nodots vērtēšanai iedzīvotāju aptaujas ietvaros), ka "Preiļu novads ir starptautiski atpazīstama latgaliska teritorija, pievilcīga vieta biznesam un darbam, laikmēfīga un fīra vide, kur izaugt veselam un laimīgam bērnam". (Skatīt nākamo nodaļu par stratēģiskajiem uzstādījumiem).

Kopumā iedzīvotāji Preiļi novadu vēlas redzēt līdzsvaroti un vienmērīgi attīstītu **visās jomās**, nodrošinot pieejamus un kvalitatīvus pakalpojumus visā novada teritorijā.

ATTĒLS 4. Iedzīvotāju asociācijas ar Preiļu novadu (Iedzīvotāju aptauja, 2021)

2. Stratēģiskā daļa

2.1. Vīzija

Preiļu novada ilgtermiņa vīzija iezīmē teritorijas vēlamo attīstības virzienu.

Preiļu novads ir starptautiski atpazīstama latgaliska teritorija, pievilcīga vieta biznesam un darbam, laikmefīga un tīra vide, kur izaugt veselam un laimīgam bērnam

Preiļi VAR –
Preiļi, Vārkava, Aglona, Riebiņi –
ir darbīgas un pašpietiekamas
vietējās kopienas ar rūpēm par
vietu un apkārtējiem

Vīzijas skaidrojums

Preiļu novads ilgtermiņā ir atpazīstams ar aktīviem, radošiem, gudriem, latgaliskās tradīcijās un vietējā identitātē balstītiem un vienlaikus laikmefīgām pārmaiņām atvērtiem **iedzīvotājiem**, kuri novērtē tīru vidi, izvēlas vietējo pārtiku un piekopj «zaļo» dzīvesveidu.

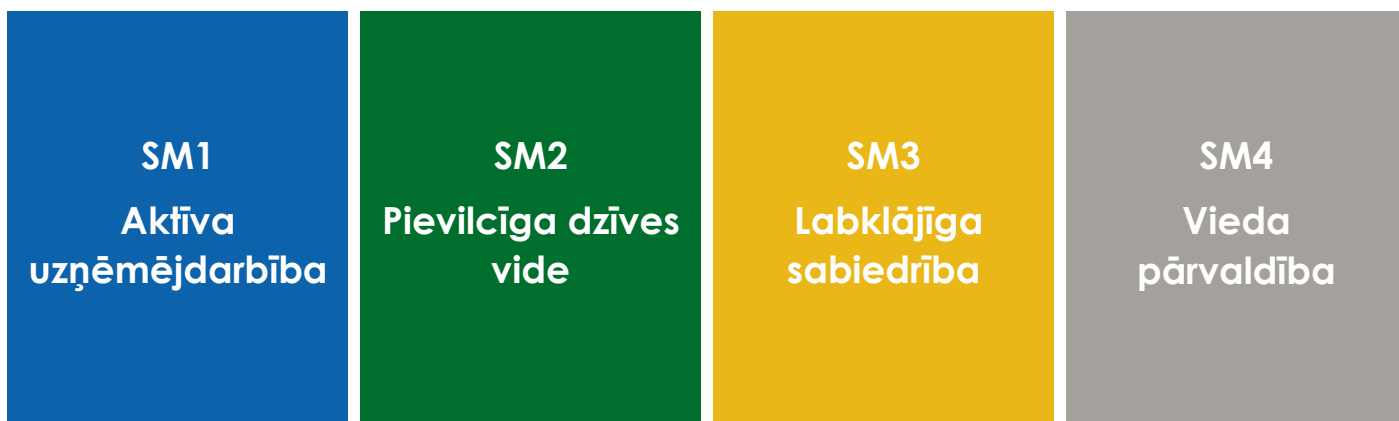
Preiļu novadā ilgtermiņā ir plašas iespējas inovatīvas, eksportspējīgas un ilgtspējīgas **uzņēmējdarbības** ar augstu pievienoto vērtību, bioekonomikas attīstībai. To sekmē atbilstošas kvalitātes ceļu un inženiertehniskā infrastruktūra, pieejamas uzņēmējdarbības attīstības teritorijas, IKT pakalpojumi un kvalificēti speciālisti.

ilgtermiņā sakārtota un augstiem standartiem atbilstoša publiskā infrastruktūra, mājokļi, ērti pieejami augstas kvalitātes pamata pakalpojumi, efektīva pārvaldība, attīstītas izglītības, kultūras un sporta tradīcijas ir iemesls, kāpēc vairāk kā 16 tūkstoši cilvēku par savu **dzīvesvietu** izvēlējušies tieši Preiļu novadu.

Kopīgiem spēkiem Preiļi ilgtermiņā VAR visu – Preiļi, Vārkava, Aglona, Riebiņi – darbīgas un pašpietiekamas vietējās kopienas ar rūpēm par savām mājām un vietu, ar sociālo atbildību par apkārtējiem iedzīvotājiem. Preiļu pilsēta kā reģionālās nozīmes attīstības centrs ilgtermiņā pozitīvi ietekmē resursu piesaisti, dzīves kvalitāti un līdzsvarotu attīstību visā novadā.

2.2. Stratēģiskie mērķi

Lai nodrošinātu saskaņotu un koordinētu virzību Preiļu novada ilgtermiņa vīzijas sasniegšanai, izvirzīti četri **stratēģiskie mērķi (SM)**. Stratēģiskie mērķi kalpo par pamatu tālākai prioritāšu noteikšanai un turpmāk veicamo darbību identificēšanai vidējā termiņā (attīstības programmā).

	SM1 – Aktīva uzņēmējdarbība	<p>Tiecas uz to, lai Preiļu novadā būtu aktīva uzņēmējdarbības vide, ar konkurētspējīgiem uzņēmumiem un attīstītām industriālām teritorijām. Preiļu novads atbalsta mazos uzņēmumus, jaunu darba vietu izveidi un investīciju piesaisti, lai kļūtu par ekonomiski aktīvāko novadu Latgalē. Stiprāki un zaļāki kļūst esošie uzņēmumi, attīstās inovācija, digitalizācija, viedie risinājumi. Bioekonomika un tūrisms ir vieni no aktuālajiem attīstības virzieniem.</p>
	SM2 – Pievilcīga dzīves vide	<p>Tiecas uz to, lai Preiļu novads būtu pievilcīga un ilgtspējīga dzīves vide. Iedzīvotājiem un uzņēmumiem ir pieejama kvalitatīva publiskā un inženiertehniskā infrastruktūra, ērtas mobilitātes iespējas un savienojumi. Preiļu novads ir klimatneitrāls un ilgtspējīgs resursu izmantošanā. Dabas un vides vērtības tiek saglabātas nākamajām paaudzēm.</p>
	SM3 – Labklājīga sabiedrība	<p>Tiecas uz to, lai Preiļu novada iedzīvotāji dzīvotu labklājībā visos tās aspektos – sociāli nodrošināti, nodarbināti, ar pieejamiem un kvalitatīviem izglītības, kultūras, sporta, drošības, sociāliem, veselības pakalpojumiem. Vietējā kopiena ir sociāli atbildīga, tā rūpējas par savu vietu un identitāti, un apkārtējo sabiedrību.</p>
	SM4 – Vieda pārvaldība	<p>Tiecas uz to, lai nodrošinātu viedu un efektīvu pārvaldību visās jomās. Pašvaldība rīkojas tālredzīgi, sekmējot starpnozaru sadarbību vietējā, reģionālā un starptautiskā mērogā, kā arī attīstot sabiedrības iesaisti.</p>

2.3. Ilgtermiņa prioritātes

Ilgtermiņa prioritātes (IP) ir svarīgākie attīstības virzieni vai jomas, kas sekmē stratēģisko mērķu sasniegšanu. Katram stratēģiskajam mērķim noteikta ilgtermiņa prioritāte (IP), kas ietver svarīgākos nosacījumus, lai sekmētu stratēģisko mērķu sasniegšanu.

IP1 Efektīvi un inovatīvi uzņēmumi	IP2 Ērta, droša, patīkama vide un savienojumi	IP3 Prasmīgi, aktīvi un nodrošināti cilvēki	IP4 Gudra un atbildīga vietējā pārvaldība
---	--	--	--

	IP1 – Efektīvi un inovatīvi uzņēmumi	Aptver pilnvērtīgu un ilgtspējīgu novada resursu izmantošanu daudzveidīgai uzņēmējdarbības izaugsmei. Preiļu novads ir labvēlīga vieta inovācijai, radošumam, produktīvam darbam. Uzņēmumi pārdomāti un efektīvi izmanto vietējos resursus – laukus, mežus, ūdeņus, darbaspēku un tradīcijas, konkurētspējīgās priekšrocības.
	IP2 – Ērta, droša, patīkama vide un savienojumi	Aptver sabiedrībai ērtas, drošas un patīkamas dzīves vides veidošanu – publiskās infrastruktūras attīstība, publiskās ārtelpas un vides, ainaviskās kvalitātes uzlabošana. Droša mobilitāte un ērti savienojumi sekmē arī strādājošo konkurētspēju. Klimatneitralitāte un pielāgošanās spējas stiprināšana iezīmē dienaskārtību straujās mainības apstākļos.
	IP3 – Prasmīgi un nodrošināti cilvēki	Aptver sabiedrībai būtiskāko pakalpojumu un aktivitāšu attīstību, kas sekmē cilvēku prasmes un izaugsmi, radošumu, veselību, iekļaušanos un sociālo nodrošinājumu. Pašvaldība izvērtē lietotāju vajadzības un rod piemērotākos risinājumus kopdarbībā.
	IP4 – Gudra un atbildīga vietējā pārvaldība	Aptver gudru, atvērtu un efektīvu pašvaldības pārvaldību un uz attīstību vērstu sadarbības veidošanu. Pašvaldība pastāvīgi meklē risinājumus pakalpojumu un pārvaldes pilnveidei. Iedzīvotāji ir novada attīstības galvenais resurss, un pašvaldība aktīvi sadarbojas, stiprinot iesaisti visos līmeņos.

2.4. Horizontālās prioritātes

Līdzās tematiskajām prioritātēm Stratēģijas ietvaros definētas horizontālās prioritātes, ņemot vērā to, ka tās caurvij visas attīstības jomas un ievērojamas ikviena projektā un attīstības plānošanas pasākumā. Horizontālās prioritātes nepieciešamības gadījumā var tikt transformētas arī par Rīcības virzieniem attīstības programmā:

- Ilgtspēja un "zaļā" domāšana,
- Tehnoloģijas un digitālā transformācija,
- Klimatneitralitāte un pielāgošanās spēja,
- Sadarbība un radošums,
- Līdzsvarota teritorijas attīstība,
- Pieejamība,
- Ģimenes ar bērniem, jaunieši, seniori,
- Vienlīdzīgu iespēju politika.

2.5. Novada specializācija

Preiļu novada ekonomiskā struktūra ir ārkārtīgi daudzveidīga, ar savām spēcīgajām iezīmēm katrā novada daļā. Balstoties uz bagātīgo dabas vidi, Aglonas baziliku kā Baltijas nozīmes garīgo un reliģisko centru, Preiļu pili, muižas kompleksu ar parku un pārējiem kultūrvēsturiskajiem objektiem, Preiļu un Aglonas apkārtnē ir ievērojamāks dabas, kultūras un aktīvā tūrisma potenciāls. Tūrisma attīstība tiešā veidā veicinās dažādu jomu mazās uzņēmējdarbības (amatniecības, mājražošanas, transporta pakalpojumu u.c.) attīstību.

Vārkavas un Riebiņu pusē stiprākas ir lauksaimniecības (t.sk. bioloģiskās lauksaimniecības) un mežsaimniecības tradīcijas videi draudzīgas saimniekošanas jomā, kas to ļaus paplašināt tālāk novada teritorijā, veidojot ekonomiku ar augstu pievienoto vērtību. Lauksaimniecība izvirzīta par vienu no galveno Preiļu novada ekonomisko specializāciju, maksimāli veicinot pievienotās vērtības radīšanu un viedo saimniekošanu gan esošajos, gan jaunajos lauksaimniecības uzņēmumos (jaunu pakalpojumu, jaunu produktu izstrādē sadarbībā ar augstskolām, pētniecības iestādēm un profesionālajām organizācijām). Preiļu novada ekonomikā ir būtiski veicināt nozaru un jomu mijiedarbību, lai teritorija un kopiena attīstās integrēti un ilgtspējīgi.

Starp uzņēmumiem ar lielāko apgrozījumu 2020. gadā dominē pārtikas ražošana, mazumtirdzniecība, pakalpojumu sniedzēji: AS "Preiļu siers", SIA "Vega P" (degvielas mazumtirdzniecība), SIA "Agrofirma "Tuŗība"" (jauktā lauksaimniecība), SIA "Eltex" (elektroinstalācijas ierīkošana), SIA "Zolva" (mazumtirdzniecība).

Novada ekonomiskā specializācija (Attēls 5) atspoguļo perspektīvās ekonomiskās attīstības iespējas un virzienus, balstoties uz esošajiem resursiem un iespējam. Lauksaimnieciskā, pārtikas produktu ražošana, kokapstrāde, vieglā rūpniecība, bioekonomikas attīstība ir tendēta uz augstas pievienotās vērtības produktu radīšanu. Pakalpojumu nozares ieņem arvien lielāku īpatsvaru Preiļu novada ekonomiskajā struktūrā, to dažādojot.

ATTĒLS 5. Preiļu novada ekonomiskā specializācija

Preiļu novada daudzveidīgā ekonomika un plašā nodarbinātība papildina Latgales reģiona pilsētu un novadu attīstības virzienus. 2017. gadā Aglonas, Riebiņu, Preiļu un Vārkavas novadā izglītības, publiskās pārvaldes, veselības un sociālās aprūpes jomās nodarbināta trešā daļa no visiem strādājošiem, kas iezīmē pašvaldības un valsts struktūru kā ievērojama darba devēja lomu ekonomikas struktūrā.

Latgales stratēģija 2030 vietējo uzņēmumu darbību saredz visdažādākajās nozarēs. Latgales reģions atšķirsies ar mērķtiecīgu uzņēmējdarbības atbalstu, lai uzņēmumu darbība kļūtu efektīvāka, lai augtu uzņēmumu apgrozījums, eksportspēja, lai tie investētu ražošanas kapacitātē, produktivitātes palielināšanā un peļņī.¹⁰

Turpmākajā novada ekonomikas attīstībā būtiska ir uzņēmējdarbības zaļināšana, klimatneitralitātes un pielāgošanas spēju stiprināšana, augstas pievienotās vērtības produktu ražošana, inovācijas sekmēšana, bioekonomikas attīstība. Svarīgi veicināt cilvēkresursu attīstību un piesaisti, labvēlīgas un drošas dzīves vides un pakalpojumu pieejamība, mājokļu attīstība.

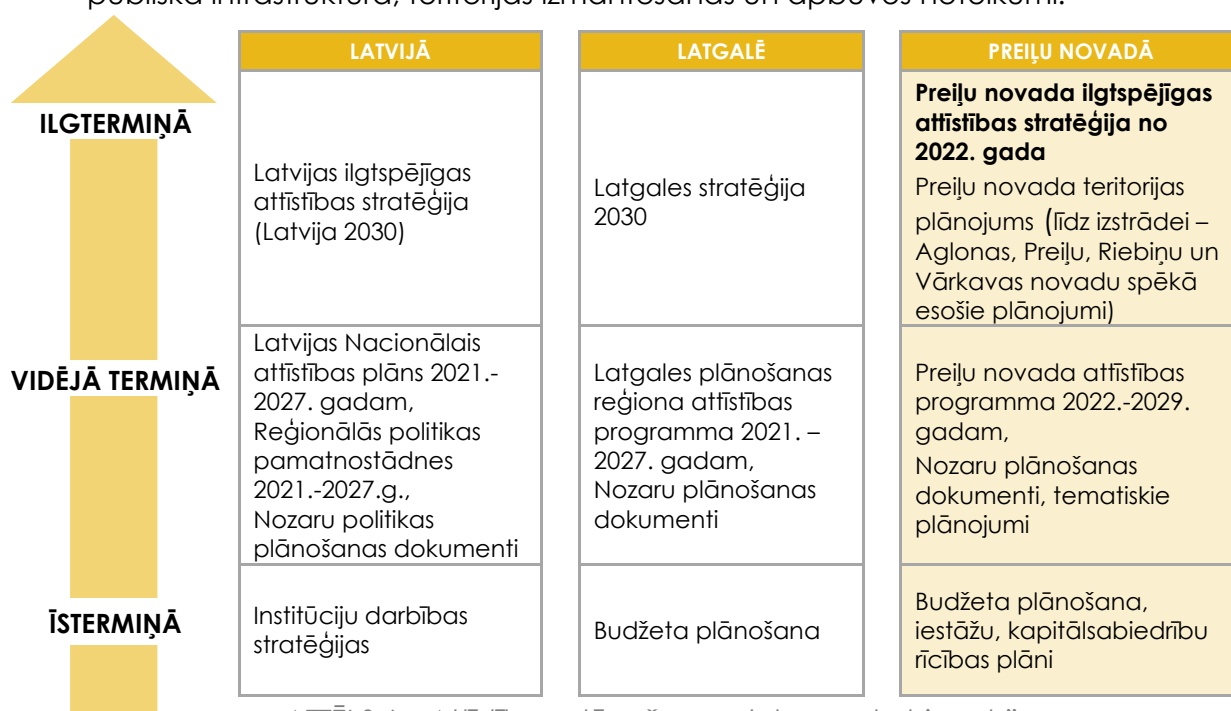
¹⁰ [Latgales stratēģija 2030](#), Latgales plānošanas reģions

2.6. Sasaiste ar citiem dokumentiem un uzraudzība

Preiļu novada stratēģiskie uzstādījumi atbilst nacionāla un reģionāla līmeņa stratēģiskajiem uzstādījumiem, iekļaujoties gan [Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas](#) (Latvija 2030), gan [Latgales stratēģijas 2030](#) uzstādījumos. Stratēģijas galvenie īstenošanas instrumenti ir gan Preiļu novada attīstības programma, gan teritorijas plānojums, kā arī citi plānošanas dokumenti, kas tiek izstrādāti pēc nepieciešamības.

- **Attīstības programmā** nosakāmi pašvaldības vidēja termiņa uzstādījumi, kā arī sagaidāmie rezultāti, veicamie uzdevumi, rīcības un investīcijas.
- **Teritorijas plānojums** ir pašvaldības ilgtermiņa plānošanas dokuments, kurā noteiktas prasības teritorijas izmantošanai un apbūvei, t.sk. funkcionālais zonējums, publiskā infrastruktūra, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi.

ATTĒLS 6. Attīstības plānošanas dokumentu hierarhija

Lai nodrošinātu Preiļu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas no 2022. gada īstenošanas uzraudzību, Preiļu novada pašvaldība apkopo datus par galvenajiem attīstības rādītājiem (skat. nākamo nodaļu). Attīstības rādītājus apkopo un iekļauj vienotā novada Stratēģijas un attīstības programmas pārskatā par Preiļu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un attīstības programmas īstenošanu.

Pārskatā iekļauj novērtējumu par attīstības rādītājiem, kā arī secinājumus un priekšlikumus par stratēģijas tālāko īstenošanas gaitu (t.sk. par nepieciešamību veikt grozījumus kādā no pašvaldības attīstības plānošanas dokumentiem vai jauna dokumenta nepieciešamību). Balstoties uz sagatavoto pārskatu, pašvaldība aktualizē pašvaldības attīstības programmas rīcības plānu un investīciju plānu.

Atbildīgā struktūrvienība par stratēģijas īstenošanas uzraudzības pārskata sagatavošanu ir pašvaldības administrācijas Attīstības daļa. Datus par galvenajiem attīstības rādītājiem apkopo katru gadu, taču analīzi un izvērtējumu veic, izstrādājot uzraudzības ziņojumu reizi trīs gados (kopīgi ar attīstības programmu). Ziņojums sastāv

no ievada (mērķis, laika, periods, struktūra, iesaistītās puses), ieviešanas izvērtējuma (vispārīgs novada attīstības raksturojums, atbilstība mērķiem, prioritātēm un to ieviešana), kā arī secinājumi un priekšlikumi (par rādītājiem, mērķiem un priekšlikumi stratēģijas aktualizēšanai, ja nepieciešams, un uzraudzības sistēmas pilnveidei).

2.7. Galvenie attīstības rādītāji

Nr. p.k.	Rādītājs	Mērķis	Bāzes gads	Bāzes indikators ¹¹	Līdz 2030. g. sasniedzamais rezultāts	Līdz 2040. g. sasniedzamais rezultāts	Datu avots
1.	Teritorijas attīstības indekss	Visi	2020.	-0,912 Aglonas nov., -0,266 Preiļu nov., -0,528 Riebiņu nov., 0,226 Vārkavas nov.	Pozitīvs	Pozitīvs	VRAA
2.	Iedzīvotāju skaits gada sākumā	Visi	2021.	16755	Saglabājas	Saglabājas	Oficiālās statistikas portāls
3.	Ieturētā iedzīvotāju ienākuma nodokļa summa (pēc darba ņēmēja deklarētās adreses) uz 1 iedzīvotāju, EUR	Visi	2019.	416,86	Pieaug par 40% pret bāzes gadu	Pieaug par 60% pret bāzes gadu	RAIM
4.	Iedzīvotāju skaita izmaiņas migrācijas rezultātā	SM1, SM3	2019.	-263	Uzlabojas līdz -150 gadā	Uzlabojas līdz -50 gadā	RAIM
5.	Vismaz 18 gadus vecu iedzīvotāju ar augstāko izglītību īpatsvars, %	SM3	2020.	18,9 Aglonas nov., 22,8 Preiļu nov., 15,7 Riebiņu nov., 17,2 Vārkavas nov.	Pieaug par 1 procentpunktiem pret bāzes gadu	Pieaug par 2 procentpunktiem pret bāzes gadu	Oficiālās statistikas portāls
6.	Bibliotēku skaits	SM3	2021.	22	Saglabājas	Saglabājas	Pašvaldība
7.	Bezdarba līmenis, %	SM1	2021.	9,2%	<7%	<6%	NVA
8.	Visu pensiju vidējais piešķirtais apmērs, EUR	SM1	2019.	258,35	Pieaug par 20% pret bāzes gadu	Pieaug par 20% pret bāzes gadu	RAIM, VSAA

¹¹ Apvienotā Preiļu novadā ietilpst viens no četriem bijušā Aglonas novada pagastiem, tāpēc vairākus bāzes indikatorus uz stratēģijas izstrādes brīdī 2021. gada rudenī aprēķināt nav iespējams, jo statistikas dati lielākoties pieejami novadu nevis pagastu griezumā. Sagatavojot pārskatus par stratēģijas un attīstības programmas īstenošanu, bāzes indikatori ir precizējami.

Nr. p.k.	Rādītājs	Mērķis	Bāzes gads	Bāzes indikators ¹¹	Līdz 2030. g. sasniedzamais rezultāts	Līdz 2040. g. sasniedzamais rezultāts	Datu avots
9.	Darba ņēmēju īpatsvars pēc deklarētās adreses, kam mēneša vidējie ienākumi ir virs 1000 EUR, %	SM1	2020.	25,4 Aglonas nov., 32,5 Preiļu nov., 27,3 Riebiņu nov., 27,0 Vārkavas nov.	Pieaug	Pieaug	Oficiālās statistikas portāls
10.	Uzņēmuma ienākuma nodokļa maksātāju skaits	SM1	2019.	358	Pieaug	Pieaug	RAIM, VID
11.	Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju īpatsvars no kopējās teritorijas platības, %	SM2	2018.	5,2	Saglabājas	Saglabājas	BLIS datu bāze
12.	Īstenoto publiskās infrastruktūras un publiskās ārtelpas attīstības projektu skaits	SM2	2021.	n/a	Vismaz 5 projekti katru gadu	Vismaz 5 projekti katru gadu	Pašvaldības dati
13.	Mobilitātes punkti	SM2	2021.	Nav	Vismaz 2 mobilitātes punkti	Vismaz 4 mobilitātes punkti	Pašvaldības dati
14.	Valsts un pašvaldības autoceļu un ielu garums ar asfaltbetona segumu, km	SM2	2019.	76 Aglonas nov., 99 Preiļu nov., 120 Riebiņu nov., 28 Vārkavas nov.	Kopējais pieaugums par 10% pret bāzes gadu	Kopējais pieaugums par 20% pret bāzes gadu	Oficiālās statistikas portāls
15.	Klientu apkalpošanas punktu/centru skaits	SM4	2021.	4	Saglabājas	Saglabājas	Pašvaldības dati

3. Telpiskās attīstības perspektīva

Telpiskās attīstības perspektīva ir Preiļu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas daļa, kurā grafiski un rakstveidā ir noteiktas teritorijas attīstības vēlamās ilgtermiņa izmaiņas, attīstības vadlīnijas un prioritātes.

Telpiskās attīstības perspektīvas struktūra iezīmē novada teritorijas galvenos attīstības **telpiskos virzienus**, kuri tiek detalizēti vietējās pašvaldības hierarhiski zemākos plānošanas dokumentos, kas ir vieni no stratēģijas īstenošanas instrumentiem.

Preiļu novada nozīmīgākie esošās **telpiskās struktūras elementi ir:**

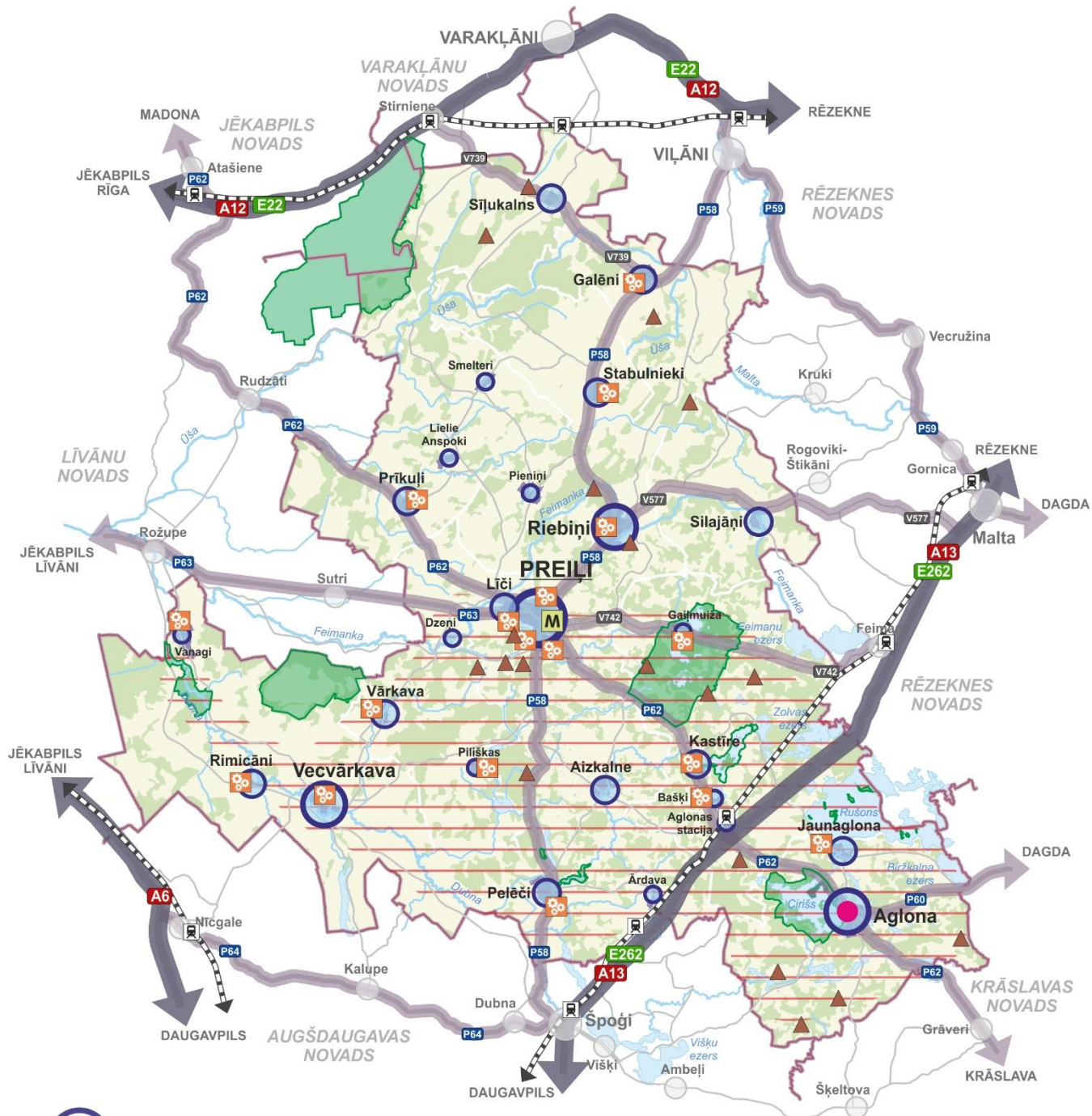
- 1) apdzīvojuma struktūra un priekšlikumi attīstības centru izvietojumam,
- 2) galvenie transporta koridori un infrastruktūra,
- 3) industriālās teritorijas un infrastruktūra,
- 4) lauku teritoriju telpiskā struktūra,
- 5) kultūrvēsturiski nozīmīgās un tūrisma teritorijas,
- 6) prioritāri attīstāmās teritorijas,
- 7) funkcionālās sadarbības (jeb kopīgo interešu) teritorijas.

Šie telpiskās struktūras elementi un vadlīnijas to plānošanai un izmantošanai aprakstīti tālākajās apakšnodalās, savukārt kopējā Preiļu novada telpiskās struktūras un elementu vēlamā attīstību atspoguļo Attēls 7. Vadlīnijas sniedz norādes turpmākajai Preiļu novada teritorijas izmantošanai un attīstības plānošanai – tās izmanto **par pamatu teritorijas plānojumam, lokālplānojumam un tematisko plānojumam izstrādē.**

Telpiskās attīstības perspektīvas sagatavošanā ievērota pēctecība līdzšinējām novadu ilgtspējīgas attīstības stratēģijām: Aglonas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2037. gadam, Preiļu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2033. gadam, Riebiņu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012. – 2030. gadam un Vārkavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012. – 2030. gadam – nosakot attīstības centrus, telpiskās struktūras elementus un attīstības telpas.

Vēlamā telpiskās attīstības struktūra ir veidota, lai sniegtu pašvaldībai ilgtspējīgas attīstības iespējas, nodrošinātu tās atsevišķo teritoriālo vienību pilnvērtīgu funkcionēšanu, kvalitatīvu dzīves vidi iedzīvotājiem, līdzsvarotu attīstību, pievilcīgu investīciju vidi uzņēmējiem ar mūsdienīgu un videi draudzīgu satiksmes un inženiertehnisko infrastruktūru, kā arī saglabātu dabas bagātības un kultūrvēsturisko mantojumu.

Kopējā attīstībā pašvaldības uzdevums ir ievērot visus noteiktos vispārīgos plānošanas principus, kas noteikti ar plānošanu saistītajos normatīvos (primāri [Attīstības plānošanas sistēmas likumā](#) un [Teritorijas attīstības plānošanas likumā](#)), sekot līdz aktuālajai labajai praksei un globālajām telpiskās attīstības tendencēm, kā arī dažādām nozaru attīstības rīcībpolitiku vadlīnijām.

	Reģionālas nozīmes attīstības centrs		Lauksaimniecības zemes
	Novada nozīmes attīstības centrs		Meži
	Vietējās nozīmes attīstības centrs		Ūdeņi
	Ciems		Īpaši aizsargājamā dabas teritorija, Natura 2000
	Specializēts attīstības centrs		Tūrisma, kultūrvēsturiskā mantojuma un ainavu attīstības teritorija
	Starptautiskas nozīmes autoceļš		Industriālās un rūpnieciskās apbūves teritorija
	Reģionālas nozīmes autoceļš		Derīgo izrakteņu atradnes teritorija
	Novada nozīmes autoceļš		Mobilitātes punkts
	Dzelzceļš / dzelzceļa stacija		

ATTĒLS 7. Preiļu novada telpiskās struktūras un elementu vēlamā attīstība

Preiļu novads ilgtermiņa perspektīvā **atbalsta**:

- Pilsoniski aktīvas, patriotiskas sabiedrības ar spēcīgām kopienas tradīcijām veidošanu,
- Spēcīgu vietējo centru attīstību novadā,
- Iedzīvotājam draudzīgas un drošas vides veidošanu,
- Paaudžu pēctecību zemnieku saimniecībās un uzņēmumos,
- Esošās apdzīvojuma struktūras saglabāšanu,
- Apdzīvoto vietu sasniedzamības nodrošināšanu,
- Novadam raksturīgo dabas un kultūrvēsturisko ainavu saglabāšanu un pilnveidošanu,

- Videi draudzīgu saimniekošanu,
- Ekonomisko darbību, kas nav pretrunā ar novada ilgtermiņa interesēm,
- Lauku tūrisma un seno amatu prasmju attīstību.

Preiļu novads ilgtermiņa perspektīvā **neatbalsta** šādus attīstības virzienus:

- Vidi piesārņojošu darbību,
- Vēja elektrostaciju būvniecību apdzīvoto vietu tuvumā un ainavas negatīvu ietekmēšanu,
- Ģenētiski modificētu lauksaimniecību,
- Lauksaimniecības zemju apmežošanu,
- Atkritumu poligonu ierīkošanu.

3.1. Apdzīvojuma struktūra un priekšlikumi attīstības centru izvietojumam

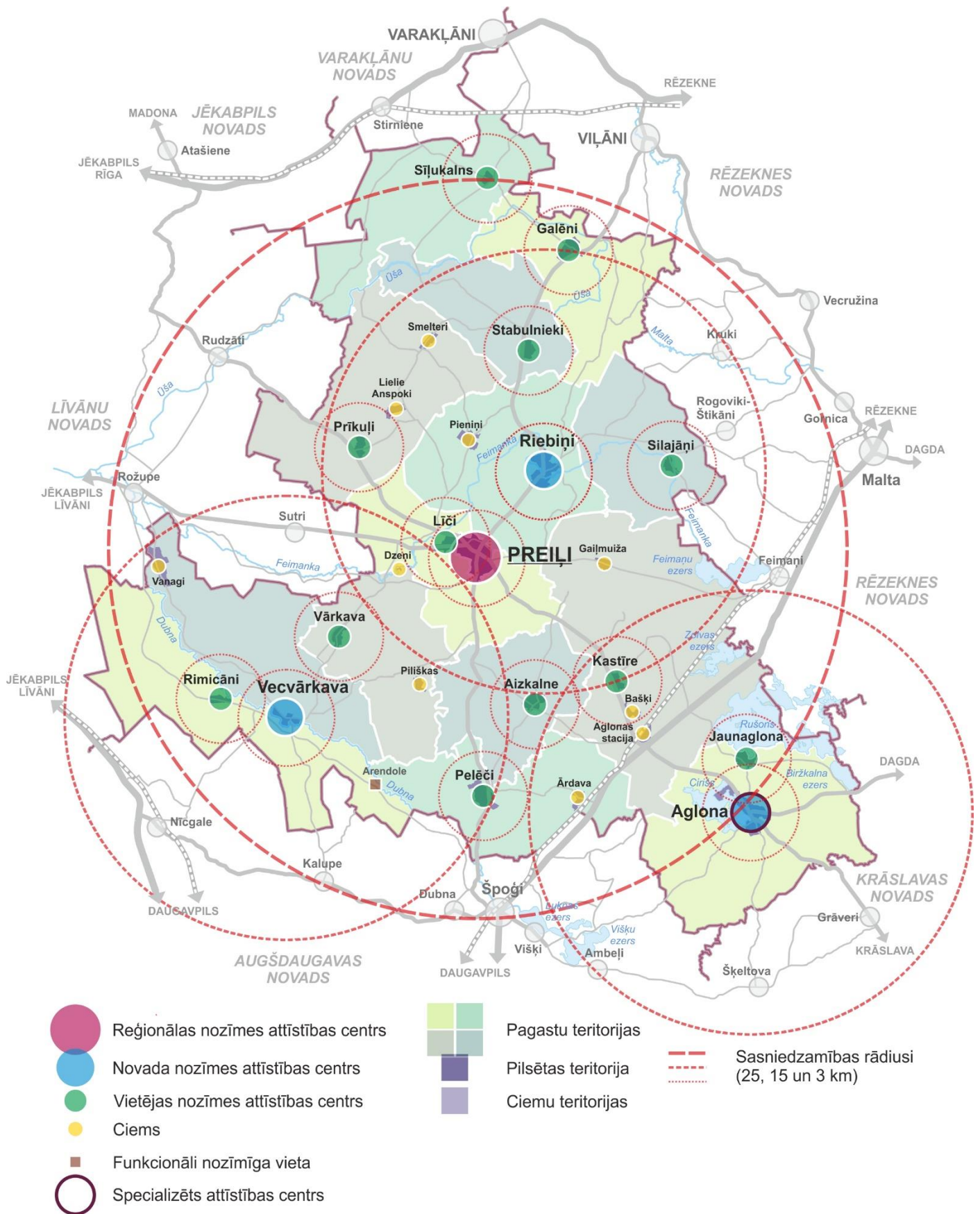
Preiļu novada apdzīvojuma struktūru veido **Preiļu pilsēta** un **25 ciemi**, kas atrodas **14 pagastos**: Aglonas pagastā, Aizkalnes pagastā, Galēnu pagastā, Pelēču pagastā, Preiļu pagastā, Riebiņu pagastā, Rožkalnu pagastā, Rušonas pagastā, Saunas pagastā, Silajāņu pagastā, Sīlukalna pagastā, Stabulnieku pagastā, Upmalas pagastā un Vārkavas pagastā, kā arī **mazciemi, viensētu grupas** (arī sādžas) un **viensētas**.

Nākotnē saglabājama esošā apdzīvojuma struktūra, mērķtiecīgi veidojot katra centra savdabību, kas balsfīta vietas vēsturē, veidojot pievilcīgu publisko telpu un nodrošinot pašvaldības sniegto pakalpojumu pieejamību, attīstot modernu infrastruktūru. Stiprināma katras apdzīvotās vietas identitāte, kas balsfīta unikālajās kultūrvēsturiskajās iezīmēs. Uz esošo iestāžu ēku bāzes veidojami daudzfunkcionālie centri, kas apvieno vairākas funkcijas, piemēram, izglītības iestāde – NVO centrs – uzņēmēju atbalsta centrs.

Balstoties apdzīvojuma struktūrā, attīstības potenciālā, iedzīvotāju skaitā, infrastruktūras un publisko pakalpojumu nodrošinājumā, Stratēģija nosaka **4 attīstības centru līmeņu iedalījumu: reģionālas, novada, vietējas nozīmes attīstības centrs un ciems**, papildus definējot funkcionāli nozīmīgas vietas. (Attēls 8, Tabula 1)

Aglona noteikta kā **specializētas attīstības centrs** – svētceļojumu centrs, sakrāla tūrisma attīstības teritorija.

Kā **funkcionāli nozīmīga vieta** noteikta Arendole Rožkalnu pagastā, kur atrodas bibliotēka, Arendoles muiža, katoļu draudze, norit pastāvīga tūrisma pakalpojumu attīstība, taču teritorijai nav ciema statusa.

ATTĒLS 8. Preiļu novada apdzīvojuma struktūra un attīstības centri

TABULA 1. Preiļu novada attīstības centri

Apdzīvotās vietas nosaukums	Līmenis	Skaidrojums / vēlamās nākotnes pārmaiņas	Vēlamais minimālais pakalpojumu grozs
Preiļi	Reģionālas nozīmes attīstības centrs	<p>Preiļi ir nozīmīgs Latgales reģiona ekonomiskās attīstības centrs ar bagātīgu kultūrvēsturisko mantojumu, attīstītu sociālo infrastruktūru un daudzveidīgiem pakalpojumiem.</p> <p>Preiļu pilsēta ir arī novada administratīvais centrs.</p> <p>Preiļi ir sestā lielākā pilsēta Latgalē, pilsētas potenciāls ievērojami pārsniedz pārējo novada apdzīvoto vietu potenciālu un arī nākotnē Preiļi turpinās attīstīties kā reģionālas nozīmes ekonomiskais un administratīvais centrs, kur koncentrēti pakalpojumi un dažādas ekonomiskās aktivitātes. Preiļi nodrošina pakalpojumu pieejamību salīdzinoši plašām teritorijām. Preiļi ir novada attīstības dzinējspēks.</p> <p>Perspektīvā ieteicams paplašināt Preiļu pilsētas robežas, tai pievienojot Līčus un blīvi apdzīvotās piepilsētas teritorijas.</p>	<p>Pašvaldības administrācija, pirmsskolas, vispārējās, vidējās, profesionālās ievirzes, profesionālās izglītības, kultūras, mākslas, sporta pakalpojumi un infrastruktūra, bibliotēka, slimnīca, neatliekamās medicīniskās palīdzības brigāde, ugunsdzēsības un glābšanas dienesta postenis, sociālās aprūpes centrs, sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi, pakalpojumi dažādām iedzīvotāju grupām, tirgus laukums, labiekārtota publiskā ārtelpa, centralizēti ūdenssaimniecības, siltumapgādes pakalpojumi, šķiroto atkritumu punkti, ielu apgaismojums, gājējiem un velobraucējiem pieejama infrastruktūra, videonovērošana, policija, sabiedriskais transports, tūrisma informācijas centrs, veikali, bankomāti, pasta nodaļa, pakomāti, degvielas uzpildes stacija, elektrozlādes punkti, mobilitātes punkti, publiska interneta pieejamība, viesmīlības pakalpojumi, sabiedriskā ēdināšana, darba vietas u.c.</p>
Aglona, Riebiņi, Vecvārkava	Novada nozīmes attīstības centrs	<p>Aglona, Riebiņi un Vecvārkava kā bijušā Aglonas, Riebiņu un Vārkavas novada administratīvie centri arī turpmāk būs būtisks pakalpojumu centrs apkārtnējiem pagastiem.</p> <p>Aglona un Riebiņi ir pēc iedzīvotāju skaita lielākās apdzīvotās vietas novadā aiz Preiļiem.</p> <p>Novada nozīmes attīstības centros iedzīvotājiem pieejams pamata pakalpojumu grozs. Centri sniedz apkārtnējo teritoriju iedzīvotājiem publiskos pakalpojumus un nodrošina darba vietas (t.sk. piegulošām teritorijām), sekmē novada teritorijas līdzsvarotu attīstību. Šeit koncentrē un attīsta pakalpojumus, kuri nodrošina pievilcīgu dzīves vidi un priekšnoteikumus ekonomikas attīstībai. Jānodrošina visa veida infrastruktūras attīstība, pamata pakalpojumi (izglītības, veselības, sociālo u.c.), mājokļu, kultūras, brīvā laika pavadīšanas iespējas un uzņēmējdarbības aktivitātes.</p>	<p>Vietējās pašvaldības administratīvie pakalpojumi, klientu apkalpošanas centrs vai tā filiāle, pagasta pārvalde, pašvaldības, izglītības (pirmsskola, pamatskola, profesionālā ievirze), kultūras, mākslas, sporta pakalpojumi un infrastruktūra, bibliotēka, feldšerpunkts/ģimenes ārsts, sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi, pakalpojumi dažādām iedzīvotāju grupām, labiekārtota publiskā ārtelpa, neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta brigāde (Aglonā), brīvprātīgie ugunsdzēsēji, policija, centralizēti ūdenssaimniecības, siltumapgādes pakalpojumi, šķiroto atkritumu punkts, individuāla atkritumu šķirošanas infrastruktūra, ielu apgaismojums, gājējiem un velobraucējiem pieejama infrastruktūra, melnā seguma ceļš līdz novada administratīvajam centram, kvalitatīvi telekomunikāciju pakalpojumi – fiksētie vai mobilā telefona sakari un pieeja internetam, videonovērošana, sabiedriskais transports, veikali, pakomāts, elektrozlādes punkts, mobilitātes punkts, publiska interneta pieejamība, darba vietas, viesmīlības un sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumi u.c.</p>

Apdzīvotās vietas nosaukums	Līmenis	Skaidrojums / vēlamās nākotnes pārmaiņas	Vēlamais minimālais pakalpojumu grozs
Aizkalne, Galēni, Jaunaglona, Kasfire, Līči, Pelēči, Prikuļi, Rimicāni, Silajāni, Sīlukalns Stabulnieki, Vārkava	Vietējas nozīmes attīstības centrs	Vietējas nozīmes attīstības centri noteikti, lai nodrošinātu pamatpakalpojumu pieejamību pēc iespējas tuvāk iedzīvotājiem . Ciems, kura funkcijas un apkalpes zona nozīmīga plašākā lauku teritorijā. Ilgtermiņa mērķis vietējas nozīmes attīstības centriem – nodrošināt lauku apdzīvojuma saglabāšanu un identitāti un pamata pakalpojumu pieejamību, mājokļu pieejamību. Kopā ar novada nozīmes attīstības centru ciemiem papildina novada policentrisko apdzīvojuma struktūru. Saglabājami esošie publiskie pakalpojumi, bibliotēkas attīstāmas par kopienas centriem.	Pagasta pārvalde, daļēji pašvaldības, izglītības (pirmsskola, pamatskola), kultūras, sporta pakalpojumi un infrastruktūra, feldšerpunkts/ ģimenes ārsts, bibliotēka, labiekārtota publiskā ārtelpa, ielu apgaismojums, gājējiem un velobraucējiem pieejama infrastruktūra, melnā seguma ceļš līdz novada nozīmes vai administratīvajam centram, kvalitatīvi telekomunikāciju pakalpojumi – fiksētie vai mobilā telefona sakari un pieeja internetam, individuāla atkritumu šķirošanas infrastruktūra, videonovērošana, sabiedriskais transports ar pieturvietu, veikals, daļēji ūdenssaimniecības un siltumapgādes pakalpojumi u.c.
Baški, Aglonas stacija, Ārdava, Vanagi, Piliškas, Dzeņi, Gaiļmuiža, Pieniņi, Lielie Anspoki, Smelteri	Ciems	Pastāvīgas vai sezonālas dzīvesvietas ar ciema statusu un robežām, kurās ir koncentrēta apbūve . Izvērtējot katra ciema individuālo situāciju, nepieciešamības gadījumā un iespēju robežās attīstāma publiskā infrastruktūra un ārtelpa, potenciāli sasaistē ar tuvumā esošajiem attīstības centriem, nodrošinot pievilcīgu dzīves vidi. Saglabājami esošie publiskie pakalpojumi, bibliotēkas attīstāmas par kopienas centriem.	Labiekārtota publiskā ārtelpa, gājējiem un velobraucējiem pieejama infrastruktūra, melnā seguma ceļš līdz vietējas nozīmes, novada nozīmes vai administratīvajam centram, sabiedriskais transports un pieturvietas, kvalitatīvi telekomunikāciju pakalpojumi – fiksētie vai mobilā telefona sakari un pieeja internetam, lokāli ūdensapgādes un kanalizācijas risinājumi (vai sasaiste ar blakus esošo apdzīvoto vietu infrastruktūru), individuāla atkritumu šķirošanas infrastruktūra u.c.
Atvērtās telpas apdzīvotās vietas (mazciemi, viensētu grupas, viensētas)	Pārējās apdzīvotās vietas	Pārējo apdzīvoto vietu – mazciemu, viensētu grupu (sādžu) un atsevišķu viensētu, kā arī jaunu apdzīvotu vietu plašāka attīstība netiek prognozēta	

Preiļiem jāattīstās kā:

- administratīvo un publisko pakalpojumu centram, saimnieciski darbīgai pilsētai – Preiļu novada un Latgales reģiona sociālekonomiskās attīstības virzītājam,
- patīkamai, ērtai un drošai dzīves un darba videi,
- mūsdienīgai pilsētai ar cilvēkam draudzīgām pilsētvides iezīmēm – droša satiksme, ērta un iekļaujoša pārvietošanās, infrastruktūra pastaigām, brīvā laika pavadīšanai un veselīgam dzīvesveidam,
- tradīcijām bagātai kultūras un sporta dzīves pilsētai dažādām iedzīvotāju grupām,
- reģionālas nozīmes sabiedriskā transporta mezglu punktam, izmantojot ģeogrāfisko novietojumu starp lielākajiem reģiona centriem, attīstot pasažieru pārvadājumu apkalpes pakalpojumus,
- informācijas un zināšanu izplatīšanas centram, palielinot izglītības iestāžu lomu.

Vadlīnijas apdzīvoto vietu attīstībai un plānošanai:

1.	Novada plānošanas dokumentos jāveicina novada līdzsvarota daudzcentru, hierarhiski strukturēta apdzīvojuma struktūra , sekmējot Preiļu iekļaušanos Latgales reģiona pilsētu tīklā, kā arī jāveicina dzīves vides kvalitātes paaugstināšanās.
2.	Lai veicinātu novada teritorijas daudzcentru attīstību, perspektīvā jāstiprina novada attīstības centru funkcijas , turpinot attīstīt gan daudzveidīgus pakalpojumus, gan transporta saites un inženierkomunikācijas, gan dažāda veida mājokļus – savrupmājas, daudzdzīvokļu mājas u.c., rezervējot teritorijas publiskajai ārtelpai un ražošanas objektu izvietojumam.
3.	Jaunas dzīvojamās apbūves teritorijas jāplāno vietās, kur nav tieša industriālo zonu vai maģistrālo autoceļu piesārņojuma ietekme.
4.	Novada teritorijā jāveicina Latgales tradicionālās apdzīvojuma struktūras saglabāšana un attīstība, papildinot un dažādojot esošās apdzīvotās vietas, un izvairoties no nekontrolētas izplešanās, tai skaitā uz dabas teritoriju rēķina.
5.	Bīvas apbūves teritorijas (jaunus mājokļus, sociālo u.c. pakalpojumu objektus) jāplāno pilsētas un ciemu robežās, veidojot kompaktu apdzīvojuma struktūru un veicinot kvalitatīvas tehniskās un sociālās infrastruktūras izveidi novada bīvi apdzīvotajās vietās.
6.	Plānojot apdzīvoto vietu inženiertehniskā nodrošinājuma būvniecību un paplašināšanu, jāizvēlas videi draudzīgi risinājumi , lai mazinātu vides piesārņojumu.
7.	Plānojot jaunu mājokļu, sociālo un citu pakalpojumu objektu, darbavietu attīstīšanu, iespēju robežās jāizmanto jau esošā infrastruktūra un neizmantotās, pamestās apbūves teritorijas.
8.	Apdzīvotajās vietās jāparedz labiekārtotas atpūtas un sporta vietas. Labiekārtojamas parku, skvēru, kapsētu un ūdeņu publiskās zonas.

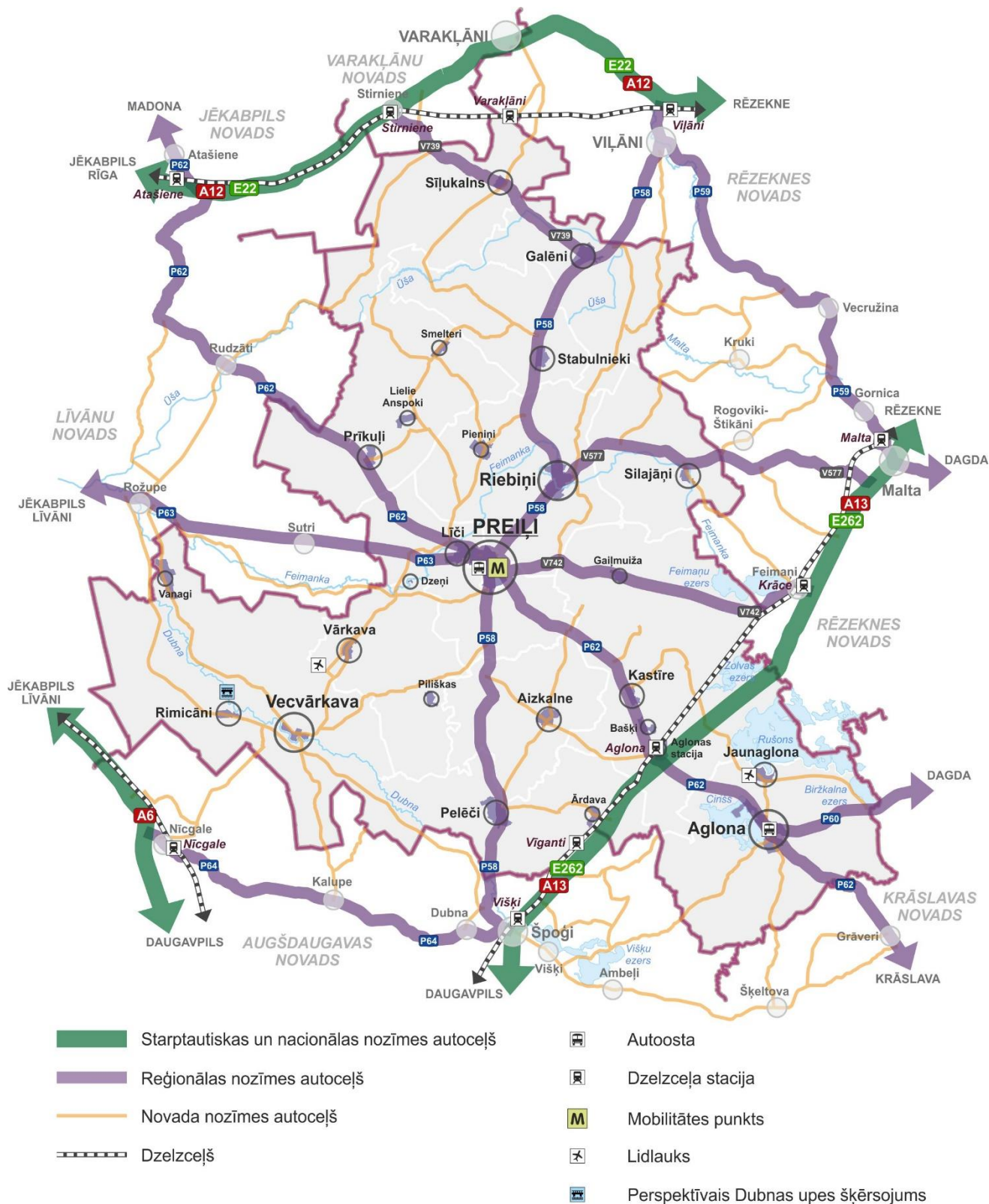
3.2. Galvenie transporta koridori un infrastruktūra

Kvalitatīva, droša un integrēta transporta infrastruktūra ir būtisks attīstības priekšnoteikums ikvienai teritorijai. Novada ārējo sasniedzamību nodrošina starptautiskas un nacionālas nozīmes, reģionālas nozīmes autoceļi. Preiļu novadā ir samērā blīvs autoceļu tīkls, ko veido valsts un pašvaldības pārziņā esoši autoceļi, ielas. Mobilitātei būtisks ir kvalitatīvs ceļu segums un regulāri ceļu uzturēšanas un tīrīšanas darbi. Iekšējās sasniedzamības nodrošināšanai – mobilitātei uz pakalpojumu centriem – būtiski ir arī valsts vietējie un pašvaldības autoceļi teicamā kvalitātē. Kopumā Preiļu novada esošā ceļu infrastruktūras kvalitāte (2021. g.) nav apmierinoša, tās pilnveide kā viena no prioritātēm iekļauta novada un reģiona attīstības uzdevumu sarakstā.

TABULA 2. Autoceļu infrastruktūras iedalījums

Autoceļš, saites	Autoceļa numurs / nosaukums	Skaidrojums / funkcijas
Starptautiskas un nacionālas nozīmes autoceļš (TEN-T tīkls)	Valsts galvenais autoceļš A13 Krievijas robeža – Rēzekne – Daugavpils – Lietuvas robeža, E262	Ātras satiksmes iespējas optimālai tranzīta un kravu plūsmam, starptautiska savienojamība. Autoceļš A13 ietilpst TEN-T ceļu visaptverošajā tīklā. Atbalstāma rekonstrukcija un attīstība.
Reģionālas nozīmes autoceļš	Valsts reģionālais autoceļš: 1) P58 Viļāni – Preiļi – Špoģi, 2) P60 Dagda – Aglona, 3) P62 Krāslava – Preiļi – Madona, 4) P63 Līvāni – Preiļi. Valsts vietējais autoceļš : 1) V739 Galēni – Sīļukalns – Stirniene, 2) V577 Puša–Krāce–Silajāni–Riebiņi, 3) V742 Preiļi–Gaiļmuiža–Krāces stacija.	Savienojumi starp reģiona pilsētām, no Preiļiem uz Daugavpili, Līvāniem, Jēkabpili, Madonu, Rēzekni, Dagdu, Krāslavu. Savienojumi ar valsts galvenajiem autoceļiem – A13, A12 Jēkabpils—Rēzekne—Ludza—Krievijas robeža (Terehova) un A6 Rīga—Daugavpils—Krāslava—Baltkrievijas robeža (Pāternieki). Atbalstāma rekonstrukcija un attīstība.
Novada nozīmes transporta saites	Valsts vietējie autoceļi un vairāki pašvaldības ceļi atbilstoši Attēls 9.	Savienojumi starp novada centriem (Preiļi, pagastu centri), uz valsts galvenajiem autoceļiem un reģionālas nozīmes autoceļiem. Autoceļu rekonstrukcija un seguma kvalitātes uzlabošana būtiski uzlabos mobilitātes iespējas.
Vietējas nozīmes autoceļi	Pārējie valsts vietējie un pašvaldības autoceļi, ielas.	Iekšējie savienojumi starp apdzīvotām vietām pakalpojumu saņemšanai. Atbalstāma rekonstrukcija un attīstība.

Transporta infrastruktūras telpiskās attīstības perspektīvu veido esošie un attīstāmie (rekonstruējamie) autoceļi, dzelzceļš, perspektīvā attīstāmie mobilitātes punkti, gājējiem un velobraucējiem piemērota infrastruktūra. (Attēls 9)

ATTĒLS 9. Galvenie transporta koridori un infrastruktūra

Lai nodrošinātu kvalitatīvu un ātru sasniedzamību ar **sabiedrisko transportu**, novadam ir jāattīstās līdz ar kopējā Latgales reģiona sabiedriskā transporta sistēmas pilnveidi. Visā novadā jāveido ar Preiļiem un citiem Latgales reģionālajiem centriem vienojoša, savstarpēji integrēta sabiedriskā transporta sistēma. Tā jāveido saistībā ar perspektīvo apdzīvotuma struktūru. Kvalitatīvam sabiedriskajam transportam jānodrošina novada

iedzīvotāju iespējas pēc iespējas īsākā laikā sasniegt savas dzīves un darbavietas gan novada teritorijā, gan apdzīvotajās vietās ārpus novada teritorijas.

Sabiedriskā transporta maršrutos jānodrošina visu novada ciemu sasniedzamība ne retāk kā 2 reisi dienā (katrā virzienā) ar aprēķinu, lai maksimālais attālums kājāmgājējiem līdz sabiedriskajam transportam nepārsniegtu 3 km.

Novadu šķērso **dzelzceļa līnija** Rēzekne – Daugavpils, kas nodrošina kravu pārvadājumus. Perspektīvā vēlams atjaunot pasažieru vilciena kustību šajā maršrutā ar Preiļu novada iedzīvotājiem svarīgām pieturvietām Vīganti, Aglonas stacija, Krāce, uzlabojot mobilitātes iespējas.

Vārkavā un Jaunaglonā atrodas lidlauki, kurus izmanto privātām lidmašīnām un helikopteriem.

Turpmākajā novada attīstībā pašvaldībai un iedzīvotājiem kā būtiska identificēta šādu valsts **autoceļu posmu attīstība**:

- P58 Viļāni – Preiļi – Špoģi (posms no 38,5 km – 62,23 km),
- P63 Līvāni – Preiļi (posms no 16,036 km – 34,036 km),
- P62 Krāslava – Preiļi – Madona (posms no 30,56 km – 42,58 km),
- V577 Puša – Krāce – Silajāņi – Riebiņi (posms no 23,08 km – 31,61 km),
- V636 Krāslava – Izvalta – Šķeltova – Aglona (posms no 19,308 km – 26,835 km),
- V477 Kastīre – Kategrade – Jaunaglona – Kapiņi (posms no 15,29 km – 16,81 km),
- V749 Aglonas stacija – Aizkalne – Babri (posms no 0,0 km – 13,030 km),
- V748 Pelēči – Aizkalne – Korsikova (posms no 6,42 km – 7,50 km),
- V736 Pīkuli – Jezufinova (posms no 0,0 km – 5,07 km),
- V747 Pelēči – Ārdava (posms no 0,0 km – 7,97 km),
- V678 Līksna – Kalupe – Vecvārkava – Rožupe (posms no 17,57 km – 24,30 km),
- V682 Špoģi – Arendole – Vecvārkava – Sīļi (posms no 17,57 km – 22,62 km).

Turpmākajā novada attīstībā veicama arī **pašvaldības autoceļu un tiltu**, kas nodrošina savienojumus ar centriem, kvalitātes uzlabošana. Īstenojama trīs **rotācijas apļu** projektēšana un izbūve šajos ceļa posmos:

- Preiļi – Aglona – Feimaņi – apvedceļš,
- Preiļi – Riebiņi – apvedceļš.

Velosatiksmes un gājējiem piemērota infrastruktūra attīstāma primāri starp apdzīvotajām vietām un 5-10 km areālā ap Preiļiem un novada nozīmes attīstības centriem, kur tas nepieciešams. Turpmākajā novada attīstībā veicama veloceļu izbūve šādos posmos:

- Visā Preiļu pilsētā, t.sk. gar tranzīta ielām – Daugavas iela, Aglonas iela, Brīvības iela,
- Preiļi – Riebiņi,
- Līči – Moskvina,
- Preiļi – Gaiļmuiža,
- Polkorona – Stabulnieki,
- Aglonas stacija – Kastīre (Bašķi).

Velosatiksmes infrastruktūra attīstāma arī esošo velomaršrutu un gājēju taku ietvaros, veicot marķēšanu, kā arī veloceļu izbūvi, kur iespējams. Ieteicams veidot rekreācijas veloceļus ap ezeriem, tai skaitā Kaučera un Salmeja ezeriem.

Novadu šķērsojošie ceļi pilda ne tikai fizisko savienojumu funkciju, bet lielā mērā kļuvuši arī par tūrisma un ainavu ceļiem, nodrošinot novada sasniedzamību un veicinot tūrisma attīstību. Perspektīvā saglabājami un atsedzami ainaviskie skatu punkti no ceļiem.

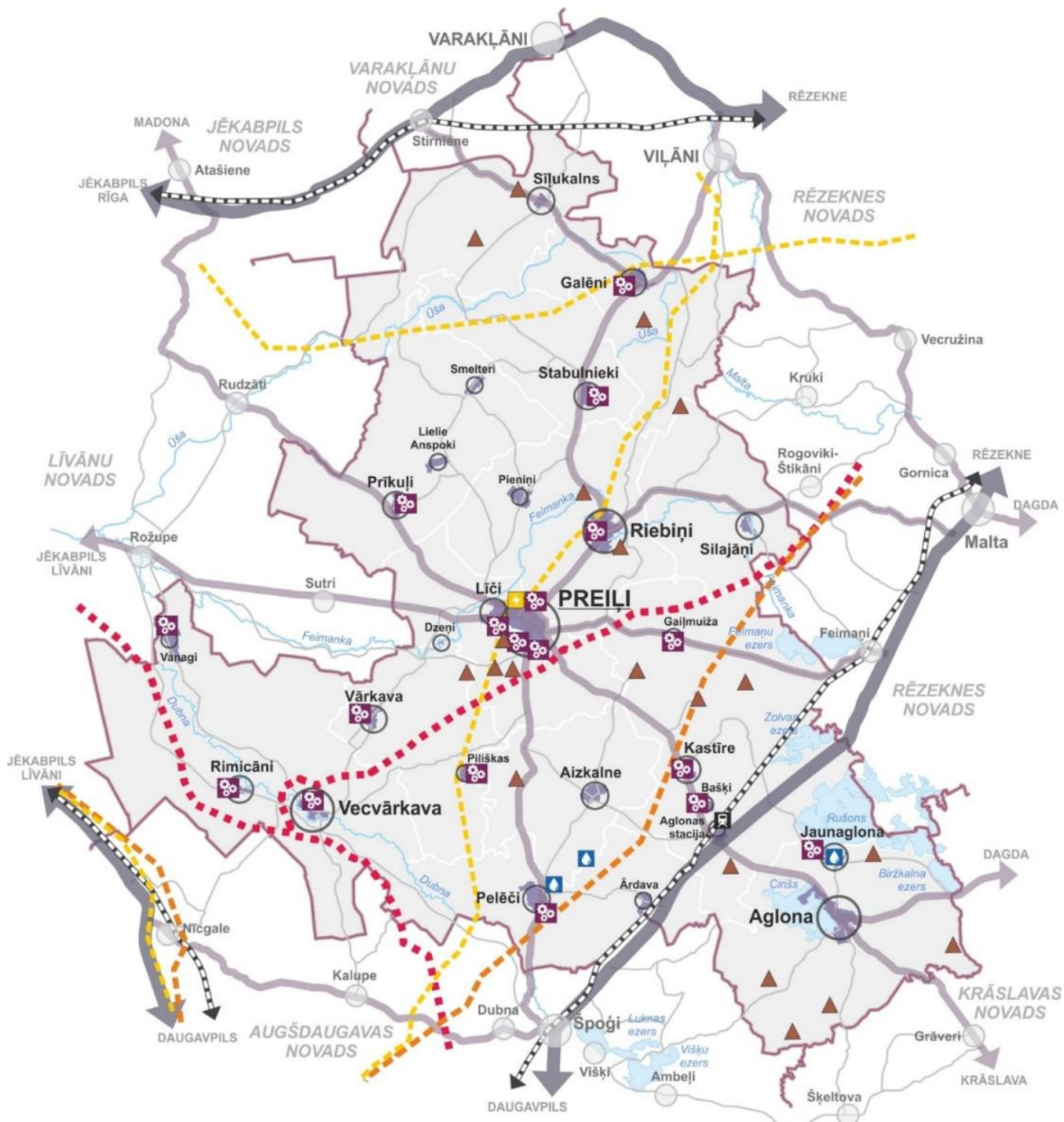

Vadlīnijas transporta infrastruktūras attīstībai un plānošanai:

1.	Jāattīsta efektīva un ilgtspējīga novada iekšējā sasniedzamība starp apdzīvotām vietām, rekonstruējot autoceļus.
2.	Jāattīsta efektīva un ilgtspējīga novada ārējā sasniedzamība ar blakus novadiem un valstspilsētām, veicinot autoceļu rekonstrukciju.
3.	Jāsekmē drošas un kvalitatīvas ceļu, ielu, ietvju, stāvlaukumu infrastruktūras attīstība.
4.	Jāuzlabo pilsētas un ciemu galveno ielu seguma kvalitāte.
5.	Apdzīvotajās vietās jāparedz ielu apgaismojuma izveide un modernizācija.
6.	Jāizveido efektīva sabiedriskā transporta sistēma.
7.	Jāveicina dzelzceļa pasažieru pārvadājumu izveide.
8.	Pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentos jāparedz veloceļu tīklu izveide, ielas kājāmgājējiem, pastaigu un tūrisma takas
9.	Veicot ielu un autoceļu rekonstrukciju, jāparedz gājējiem un velobraucējiem piemērota infrastruktūra.
10.	Apbūve jāplāno tādā attālumā no ceļiem, kas neprasa papildu pasākumus aizsardzībai pret autotransporta radīto troksni, izplūdes gāzēm un citu negatīvo ietekmi.
11.	Lai racionāli izmantotu teritoriju, jāparedz pēc iespējas kompaktāka visu inženiertīklu koncentrēšana transporta koridoros gar autoceļiem vai dzelzceļiem.

3.3. Industriālās teritorijas un infrastruktūra

Nemot vērā novada ģeogrāfisko novietojumu Latgales centrālajā daļā un starp valstspilsētām, teritorijā ir labi priekšnoteikumi daudzveidīgas uzņēmējdarbības, ražošanas un loģistikas teritoriju attīstībai. Stratēģija atbalsta **industriālo un rūpnieciskās apbūves teritoriju** attīstību pilsētā un ciemos, kā arī lauku teritorijās un valsts galveno un reģionālo autoceļu tuvumā. Aglonas stacija noteikta kā potenciāls dzelzceļa kravu pārvadājumu loģistikas punkts. (Attēls 10)

Industriālās un rūpnieciskās apbūves teritorija	Maģistrālais gāzesvads
Derīgo izrakteņu atradnes teritorija	330 kV elektrolīnija
Mazā hidroelektrostacija	110 kV elektrolīnija
Elektrisko tīklu transformatoru apakštacija	Starptautiskas nozīmes autoceļš
	Reģionālas nozīmes autoceļš
	Dzelzceļa līnija
	Potenciāls dzelzceļa kravu pārvadājumu loģistikas punkts

ATTĒLS 10. Industriālās teritorijas un infrastruktūra

Industriālo un rūpnieciskās apbūves teritoriju attīstībā racionāli izmantojami esošie resursi un infrastruktūra, jau vēsturiski veidojušās šāda veida teritorijas. Tās mērķtiecīgi plānojot, ieguldot resursus un attīstot, tiek veicināta novada ekonomiskā izaugsme, radītas darba vietas.

Visā novada teritorijā **atbalstāma** vispārīgās un vieglās ražošanas uzņēmumu veidošana, turpmākajā plānošanas procesā izvērtējot to izvietojumu vietas un ietekmes atbilstību un pēc iespējas izvairoties no konfliktsituācijas starp ražošanu, dzīvojamo vidi un dabas aizsardzību. Atbalstāma transporta un loģistikas pakalpojumu attīstība, veicinot transporta apkalpes infrastruktūras tīkla izveidošanu un attīstīšanu pie galvenajiem transporta koridoriem, radot uzņēmējdarbības attīstībai atbalstošu vidi un pakalpojumu nodrošinājumu.

Vadlīnijas industriālo teritoriju attīstībai un plānošanai

1.	Jaunas industriālās un rūpnieciskās apbūves zonas jāplāno tuvu esošām ražošanas teritorijām ar pieeju infrastruktūras tīkliem un to paplašināšanas iespējām, kā arī lai mazinātu varbūtējo negatīvo ietekmi uz citām teritorijām.
2.	Racionāli jāizmanto, jāiesaista aprītē un jāattīsta esošā tehniskā infrastruktūra .
3.	Jāsekmē uzņēmējdarbības vides attīstība lauku teritorijā .
4.	Jāveicina labvēlīgas uzņēmējdarbības vides veidošana, īpaši atbalstot uz zināšanām, pētniecību un videi draudzīgām tehnoloģijām balstītu inovatīvo ražošanu, rūpniecisko gala produktu ar augstu pievienoto vērtību.
5.	Derīgo izrakteņu ieguvē īpašu uzmanību jāpievērš pasākumiem, kas ierobežo trokšņa, putekļu un cita veida piesārņojumu, mazina negatīvo ietekmi uz dabas vidi un cilvēku dzīves vidi, satiksmes drošību, pazemes ūdens resursiem u.c. derīgo izrakteņu ieguves karjeriem pieguļošajās teritorijās.
6.	Stratēģija atbalsta derīgo izrakteņu ieguvi arī citās novada teritorijās - lauksaimniecības zemēs un meža zemēs, atbilstoši normatīvo aktu prasībām un pirms tam veicot detalizētu ģeoloģisko izpēti un, ja nepieciešams, ietekmes uz vidi novērtējumu.

Preiļu novadā atrodas būtiski nacionālās nozīmes infrastruktūras objekti. Tie ir **maģistrālie gāzes vadi** Rīga – Daugavpils un Vecvārkava – Preiļi – Rēzekne, atzars uz Preiļu gāzes regulēšanas staciju. Novadu šķērso 330 kV un 110 kV jaudas **elektrolīnijas**. Šiem infrastruktūras objektiem jānodrošina ilgtspējīga darbība. (Attēls 10)

Saskaņā ar Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra Zemes dzīļu informācijas sistēmu, Preiļu novadā atrodas vairāk kā 80 **derīgo izrakteņu atradnes**, no tām lielākās ieguves vietas atspoguļo Attēls 10. Novadā tiek iegūta smilts-grants (izmanto būvniecībai un ceļu būvei), ir iespējams iegūt sapropeli un kūdru. Derīgo izrakteņu ieguve no ekonomiskā viedokļa tiek raksturota kā neliela un netiek prognozēta būtiska šīs jomas attīstība. Visā novada teritorijā pieejami **pazemes ūdeņi**. Novadā darbojas trīs mazās **hidroelektrostacijas**.

Pilsētā un ciemos jānodrošina visām kvalitātes normām un vides aizsardzības prasībām atbilstošu centralizētu **ūdensapgādes un notekūdeņu** savākšanas un novadīšanas sistēmu izveide un uzturēšana. Sekmējama videi draudzīgu **siltumapgādes sistēmu** izveide un uzturēšana pilsētā un ciemos, pakalpojumu centros. Visā novada teritorijā jānodrošina **energoapgādes jaudu** pietiekamība, kā arī kvalitatīvi **elektroniskie sakari** (t.sk. platjoslas interneta pieejamība, attīstot "vidējo" un "pēdējo" jūdzi)¹². Veicama **atkritumu apsaimniekošanas** sistēmas modernizācija. Pieejama un kvalitatīva inženiertehniskā infrastruktūra nodrošina vietu attīstību kopumā – atbalsts gan dzīvojamo teritoriju, gan uzņēmējdarbības attīstībai.

Vadlīnijas infrastruktūras attīstībai un plānošanai

1.	Teritorijas attīstības plānošanas dokumentos jāparedz visu ciemu apbūves teritoriju inženiertehniskas apgādes nodrošinājums.
2.	Jāturpina inženiertehnisko komunikāciju - ūdensapgādes, kanalizācijas un siltumtrases rekonstrukcija un modernizācija , infrastruktūras pakalpojumu kvalitātes paaugstināšana un pieejamība, vides piesārņojuma mazināšana.
3.	Jānodrošina atbilstošas energoapgādes jaudas gan ražošanas, gan sabiedriskā un publiskā sektora, gan māsaimniecību vajadzībām.
4.	Visās apdzīvotajās vietās jānodrošina līdzvērtīga pieeja informācijas un telekomunikāciju pakalpojumiem, tajā skaitā pieeja internetam. Jāveicina platjoslas interneta attīstība.
5.	Lai racionāli izmantotu teritoriju, jāparedz pēc iespējas kompakta visu inženiertīklu koncentrēšana koridoros gar autoceļiem vai dzelzceļiem.
6.	Infrastruktūras attīstība jārisina integrēti (t.sk. īstenojot ceļu izbūvi un rekonstrukciju, proaktīvi paredzēt sakaru infrastruktūras attīstību).
7.	Jānodrošina atkritumu apsaimniekošanas , šķirošanas infrastruktūras attīstību.
8.	Jāveicina industriālo un rūpnieciskās apbūves teritoriju un transporta apkalpes infrastruktūras tīkla izveidošana un attīstīšana ap valsts un reģionālas nozīmes ceļiem .
9.	Jāparedz hidrotehnisko būvju rekonstrukcija un atbilstoša uzturēšana.
10.	Visā teritorijā atbalstāma "zaļā enerģija" – alternatīvo energoapgādes veidu un videi draudzīgu tehnoloģiju attīstību, izmantojot vietējos atjaunīgos energoresursus – koksnes atkritumus, salmus, biogāzi, zemes / ūdens siltumsūkņus, saules enerģiju u.c.
11.	Visā teritorijā atbalstāma atjaunīgo energoresursu izmantošana mikroģenerācijas (individuālām) vajadzībām ar maksimālo jaudu līdz 20 kW, papildus nosacījumus nosakot teritorijas plānojumā.
12.	Nav atbalstāma vēja elektrostaciju būvniecība apdzīvoto vietu tuvumā un ainavas (t.sk. kultūrvēsturisko pieminekļu aizsardzības zonas, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju) negatīva ietekmēšana.

¹² "Vidējā jūdze" – vidusposma sakaru infrastruktūra starp maģistrālo tīklu un galalietotāju ("pēdējā jūdze")

13.	Teritorijas plānojumā jānosaka detalizētas prasības vēja un saules enerģijas elektrostaciju būvniecībai.
14.	Attīstot vai reģenerējot urbānās teritorijas, jāparedz un jāīsteno zaļās infrastruktūras risinājumus , kas sekmē pielāgošanos klimata pārmaiņām.

3.4. Lauku teritoriju telpiskā struktūra

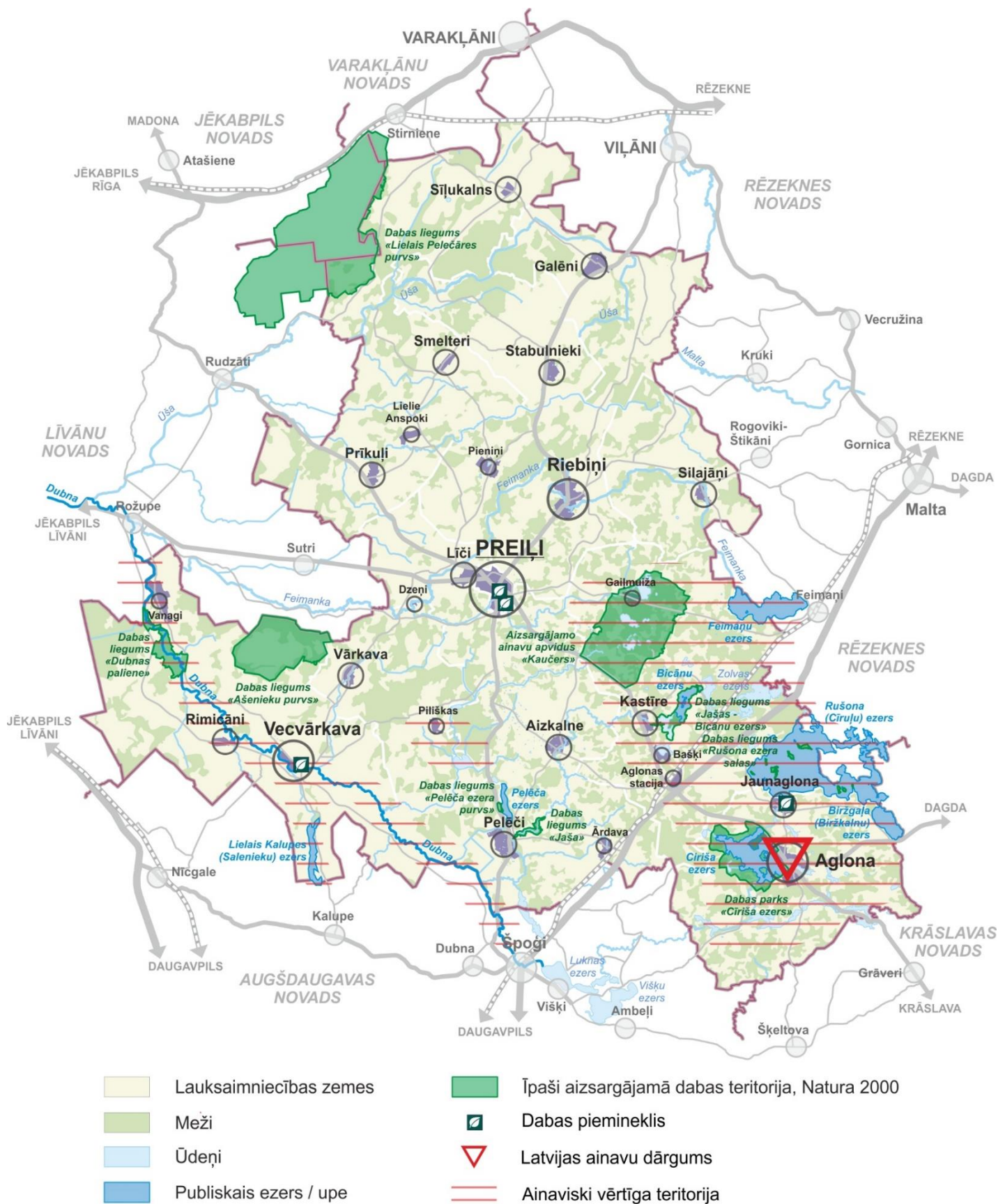
Lauku teritorijas ir jaukta izmantošanas veida telpas ārpus pilsētas un ciemiem. Lauku teritoriju telpiskā struktūra ietver galvenos dabas elementus – lauksaimniecības zemes, mežus un purvus, ūdeņu teritorijas, īpaši aizsargājamās teritorijas un ainaviski vērtīgās teritorijas. (Attēls 11)

Nozīmīgākie lauku teritoriju resursi Preiļu novadā ir **lauksaimniecības zemes**, kas aizņem 57% no novada teritorijas un ir vietējās ekonomikas pamats. Daudzveidīgo lauku teritoriju un kvalitatīvas vides nodrošināšanas mērķis ir lauku teritoriju sociālās un ekonomiskās attīstības veicināšana. Lauku teritoriju telpiskai attīstībai jānotiek, maksimāli izmantojot pieejamos resursus, teritoriju atšķirīgo izmantošanu, saglabājot tradicionālās nozares, orientējot tās uz specializāciju un saistītu nozaru attīstību. Lauksaimniecība attīstāma visā novada teritorijā, nozīmīgākos attīstības areālus raksturo meliorēto lauksaimniecības zemju platības un augstāka zemju vērtība.

Meži klāj tikai 27% no novada teritorijas, tomēr pagastu griezumā mežu īpatsvars atšķiras, piemēram, Rušonas pagastā meži aizņem 38% no teritorijas, bet Upmalas pagastā tikai 15,7%. Mežsaimniecības teritoriju izmantošanas mērķis ir ilgtspējīga mežsaimniecība un mežu apsaimniekošana, sabalansējot mežu izmantošanas ekonomiskos, ekoloģiskos un sociālos aspektus.

Novada teritorija ir bagāta ar **ūdens resursiem**. Preiļu novada ūdensteces ietilpst Daugavas upju baseinā, lielākās no tām ir Dubna, Feimanka, Oša, Sauna, Kalupe, Preiļupe. Preiļu novadā ir 83 ezeri (lielāki par 1 ha), no tiem lielākie ir Rušonas ezers, Ciriša ezers, Feimaņu ezers, Zolvju ezers. Lielākā daļa ezeru raksturojami kā eitrofi, piesārņojums ir neliels, un ezeri pilda zivsaimnieciskās funkcijas. Ūdeņu teritoriju izmantošanas mērķis ir ilgtspējīga to apsaimniekošana, zivju resursu atjaunošana, akvakultūras attīstība, piesārņojuma ierobežošana, piekļuves un daudzveidīgas izmantošanas iespēju attīstība.

Preiļu novads ir samērā purvainš, tā ziemeļu daļā atrodas visvairāk **purvu** un mitraiņu. Apzinātas 12 iespējamās kūdras atradnes purvos, tai skaitā Pauniņu (Krievusalas) un Steporu purva kūdras atradne. Purvi aizņem 18% no bijušā Preiļu novada teritorijas. Lielākie purvi ir Lielais Pelečāres purvs, Aklais purvs, Pirtssalas (Borauku) purvs, Ašenieku purvs, Kņāvu purvs.

ATTĒLS 11. Lauku teritoriju telpiskā struktūra

Preiļu novadā atrodas 9 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (ĪADT) un vienlaikus Natura2000 teritorijas: dabas liegums "Jaša", "Pelēču ezera purvs", "Lielais Pelečāres

purvs", "Rušona ezera salas", "Jašas-Bicānu ezers", "Ašenieku purvs", "Dubnas paliene", "Cirīša ezers" un aizsargājamo ainavu apvidus "Kaučers" (Attēls 11). ĪADT ir ierobežota saimnieciskā darbība un to ilgtermiņa mērķis ir saglabāt unikālās dabas vērtības nākamajām paaudzēm. ĪADT izmantošanu nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Nav sagaidāms, ka ĪADT platības varētu samazināties, jo visā Eiropā bioloģiskās daudzveidības saglabāšana ir būtiska ekoloģijai un klimata pārmaiņu mazināšanai. Aizsargājamo dabas teritoriju tīklojumu novadā veidā arī mikroliegumi, dendroloģiskie pieminekļi un citas dabas vērtības.

Lai nodrošinātu brīvu dzīvnieku kustību starp dabas aizsargājamām teritorijām, iespēju robežās ir nepieciešams veicināt **zaļo koridoru attīstību** starp dabas teritorijām, tā izveidojot savstarpēji integrētu zaļā tīklojuma telpisko struktūru. Zaļajos koridoros dzīvniekiem būtu jānodrošina brīva un maz ierobežota kustība, izvairoties no dabas teritoriju fragmentācijas veidošanas, un tie jāintegrē kopējā Latvijas ekoloģiskajā tīklojumā.

Lauku teritoriju attīstības prioritāte – panākt jaukta zemes lietojuma teritoriju ekonomisko attīstību un saimniecisko darbību dažādošanu, nodrošinot lauku teritoriju dzīvotspēju.

Ainavas ir viena no Preiļu novada vērtībām, kuras veido teritorijas identitāti un sekmē atpazīstamību. Preiļu novadā kā ainaviski vērtīgākās teritorijas izdalītas:

- Dubnas un Kalupes upju ieleja un kultūrvēsturiskā ainava,
- Pilišķu kultūrvēsturiskā ainava,
- ainaviskie ceļi Preiļi-Pelēči un Pelēči-Ārdava,
- aizsargājamais ainavu apvidus "Kaučers" (Natura2000 teritorija),
- Aglonas bazilika kā Latvijas ainavu dārgums,
- areāls novada dienvidaustrumos – Feimaņu ezers, Bicānu ezers, Rušona ezers, Jaunaglona, Aglona, Cirīša ezers. (Attēls 11)

Ainaviski vērtīgajās teritorijās ir saglabājama to ekoloģiskā, estētiskā, rekreatīvā un sociālā vērtība, nepieļaujot ainavu degradējošu būvju un infrastruktūras attīstību. Ainavas nepārtraukti mainās, tāpēc ilgtermiņā būtiska ir ainavisko vērtību saglabāšana un izkopšana, skatu atsegšana, apauguma ierobežošana.

Vadlīnijas lauku teritoriju attīstībai un plānošanai

Lauksaimniecības teritorijas

1. Jā saglabā lauksaimniecības teritorijas, paredzot tajās arī **daudzveidīgu darbību un apbūvi**, kas paredz dažādotu lauksaimniecisko izmantošanu, viensētu tipa apbūvi, apbūvi tūrismam, rekreācijai un citai publiskai apbūvei, t.sk. aizsardzības un drošību iestāžu apbūvei, dīķsaimniecību izveidei, derīgo izrakteņu ieguvei, rūpnieciskai apbūvei u.c., cik tālu tas nav pretrunā ar normatīvo aktu prasībām, nepasliktina blakusesošo nekustamo īpašumu izmantošanas iespējas un neapdraud augstvērtīgo lauksaimniecības zemju saglabāšanu lauksaimnieciskai izmantošanai un ilgtermiņīgu attīstību.

2.	Jānodrošina meliorācijas sistēmu saglabāšana un atjaunošana, novēršot lauksaimniecībā izmantojamo zemju vērtības samazināšanos.
3.	Atbalstāmi pasākumi lauksaimniecības zemes resursu kvalitātes uzlabošanai, latvāņu un citu invazīvo augu un kaitēkļu sugu platību ierobežošanai un samazināšanai, kā arī citu lauksaimniecības zemi degradējošu faktoru – augsnes erozijas, piesārņojuma u.tml. ietekmes mazināšanai.
4.	Nav atbalstāma vērtīgo lauksaimniecības zemju apmežošana , kā arī nav pieļaujama īpaši vērtīgo lauksaimniecības zemju transformācija citos izmantošanas veidos, degradēšana, aizaudzēšana ar krūmiem, nezālēm, tai skaitā latvāņiem, un meliorācijas sistēmu sagraušana.
5.	Teritorijas plānojumā jānosaka ierobežojumi jaunu lielsaimniecību, dzīvnieku novietņu attīstībai un pesticīdu lietošanai dzīvojamās apbūves tuvumā.
6.	Jāveicina viensētu saglabāšana ar tradicionālo apbūves struktūru un piekļuves iespējām (zemes nodalīšana), attīstoties lauksaimniecības teritorijām.
7.	Jāsekmē esošo un jaunu lauksaimniecības uzņēmumu izveidošana un darbība, veidojot produktīvas un tehnoloģiski modernas saimniecības.
Mežsaimniecības teritorijas	
8.	Stratēģija atbalsta mežsaimniecības zemju prioritāro izmantošanu mežsaimniecības attīstībai – mežsaimniecība, kokmateriālu sagatavošana un ar tiem saistītie pakalpojumi, savvaļas dzīvnieku audzēšanu, aizsardzības, rekreācijas un tūrisma būvju un objektu izvietošana, medību tūrismam, ogošanai un sēņošanai, derīgo izrakteņu ieguvei, pakalpojumu sniegšanai.
9.	Jāveicina videi draudzīga mežsaimniecības prakse.
10.	Jārada apstākļi mežu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un iedzīvotāju rekreācijas, vides izziņas vajadzību nodrošināšanai.
Ūdeņu teritorijas	
11.	Jānodrošina strukturēta pieejamība upēm un publiskajiem ezeriem.
12.	Jānodrošina publisko ūdeņu apsaimniekošanas plānu izstrāde un ieviešana.
13.	Ņemot vērā plašos ūdeņu resursus, jāizstrādā komplekss novada publisko ūdeņu tematiskais plānojums .
14.	Jāveicina zivju resursu saglabāšana un atjaunošana, jāsekmē akvakultūras jomas attīstība.
15.	Jāorganizē ūdenstilpju aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumi: labiekārtojuma elementu izveide, zāles izplaušana, koka laipas, norobežojošu barjeru uzstādīšana u.tml.
16.	Jānodrošina ilgtermiņa ūdens resursu monitoringa (ūdens ķīmiskā un ekoloģiskā kvalitāte) pasākumi.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	
17.	Jāņem vērā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānos noteiktie apsaimniekošanas pasākumi teritoriju dabas vērtību saglabāšanai.
18.	Jāatbalsta ekoloģiskā tūrisma attīstība – putnu un dzīvnieku vērošanu, ogošanu, medību tūrismu, makšķerēšanu, ievērojot spēkā esošo normatīvo aktu prasības, kā arī veicināt zivju resursu atjaunošanu.
19.	Plānojot ar tūrisma un atpūtu saistītas aktivitātes, jāizvairās no paaugstinātas antropogēnās slodzes radīšanas uz ekosistēmām.
Ainavu telpas	
20.	Jānodrošina novada vērtīgo ainavu un to daudzveidības saglabāšana , jā saglabā un jāatsedz ainaviskie skati un ainaviskie ceļi.
21.	Jāīsteno saskaņota zemes izmantošanas politika, lai ainaviskās vērtības netiktu degradētas tuvredzīgu un neapdomātu aktivitāšu dēļ.
22.	Jāsekmē ainavas uzturēšana un kopšana , saglabājot reljefu, attīstot tā atsevišķos elementus, jaunu ainavu veidošana nesakoptās, pamestās un degradētās teritorijās.
23.	Jāveicina uzņēmējdarbības un tūrisma pakalpojumu infrastruktūras attīstība saistībā ar ainavu telpas kvalitātes palielināšanu.

3.5. Kultūrvēsturiski nozīmīgās un tūrisma teritorijas

Kultūrvēsturiskais mantojums ir Preiļu novada bagātība un nacionālās un vietējās identitātes vēstījums, kas atpazīstams arī ārpus Latvijas robežām. Kultūrvēsturiski nozīmīgās un tūrisma teritorijas ir dažāda veida tūrisma attīstībai nozīmīgas un piemērotas teritorijas, un teritorijas, ko raksturo izcilas ainaviskās kvalitātes un kultūrvēsturiskais un sakrālais mantojums, kā arī ūdeņu bagātība - daudzie ezeri, mozaīkveida kultūrainava ar iekoptiem laukiem, tradicionālo apbūvi, ainaviskiem ceļiem, skatu punktiem un upju ielejām, kā arī tūrisma objekti.

Ņemot vērā esošo kultūrvēsturisko mantojumu un dažādu objektu izvietojumu, kā arī to izvietojuma blīvumu, kā nozīmīgākā **kultūras mantojuma attīstības teritorija** noteikts areāls **starp Preiļiem, Aglonu un Vecvārkavu**. Šajā areālā koncentrējušies vairāk valsts nozīmes kultūrvēsturisko pieminekļu, kā arī vērtīgas ainavu teritorijas. Daži no tiem: Preiļu muižas apbūve un parks, Aglonas bazilikas apbūve, Riebiņu muiža, Arendoles muiža, Rušonu katoļu baznīcas apbūve, Pastaru vējdzirnavas, Pilišķu pilskalns, vairāki senkapi, pilskalni. (Attēls 12)

Kultūrvēsturiskās identitātes veidošanā nozīmīga loma ir vietējas nozīmes kultūrvēsturiskajiem pieminekļiem, aktīvajai muzeju, bibliotēku un biedrību darbībai kultūrvēsturiskā mantojuma apkopošanā un saglabāšanā.

Lielākais ierobežojums dažādu kultūrvēsturisko objektu – muižu, piļu, baznīcu, kapelu, parku – saglabāšanai un attīstībai ir finansējuma trūkums.

ATTĒLS 12. Kultūrvēsturiski nozīmīgās teritorijas

Bagātīgie dabas resursi, ainaviski vērtīgās un kultūrvēstures teritorijas un objekti, mājražotāji un amatnieki radījuši nozīmīgus **tūrisma resursus** novada teritorijā, t.sk. īpaši piesaistošas tūrisma teritorijas un vietas.

Stratēģija izdala tūrisma **enkurvietas** – vietas, kas ir unikālas un definējamas kā tūrisma galamērķi. Kā nozīmīgākās tūrisma enkurvietas identificēta Preiļu pilsēta, Aglona, Vecvārkava, Riebiņi, Pelēči un Galēni. Preiļu novads ir starptautiski atpazīstams un plaši apmeklēts pateicoties Aglonai un Aglonas bazilikai, kas ir Ziemeļeiropas katolicisma un svētceļojumu centrs.

Tūrisma attīstības teritorijā, kas noteikts kā areāls starp Preiļiem, Aglonu un Vecvārkavu, ir koncentrējies ievērojams tūrisma resurss – rekreācijas un apskates objekti, kā arī viesmīlības pakalpojumi.

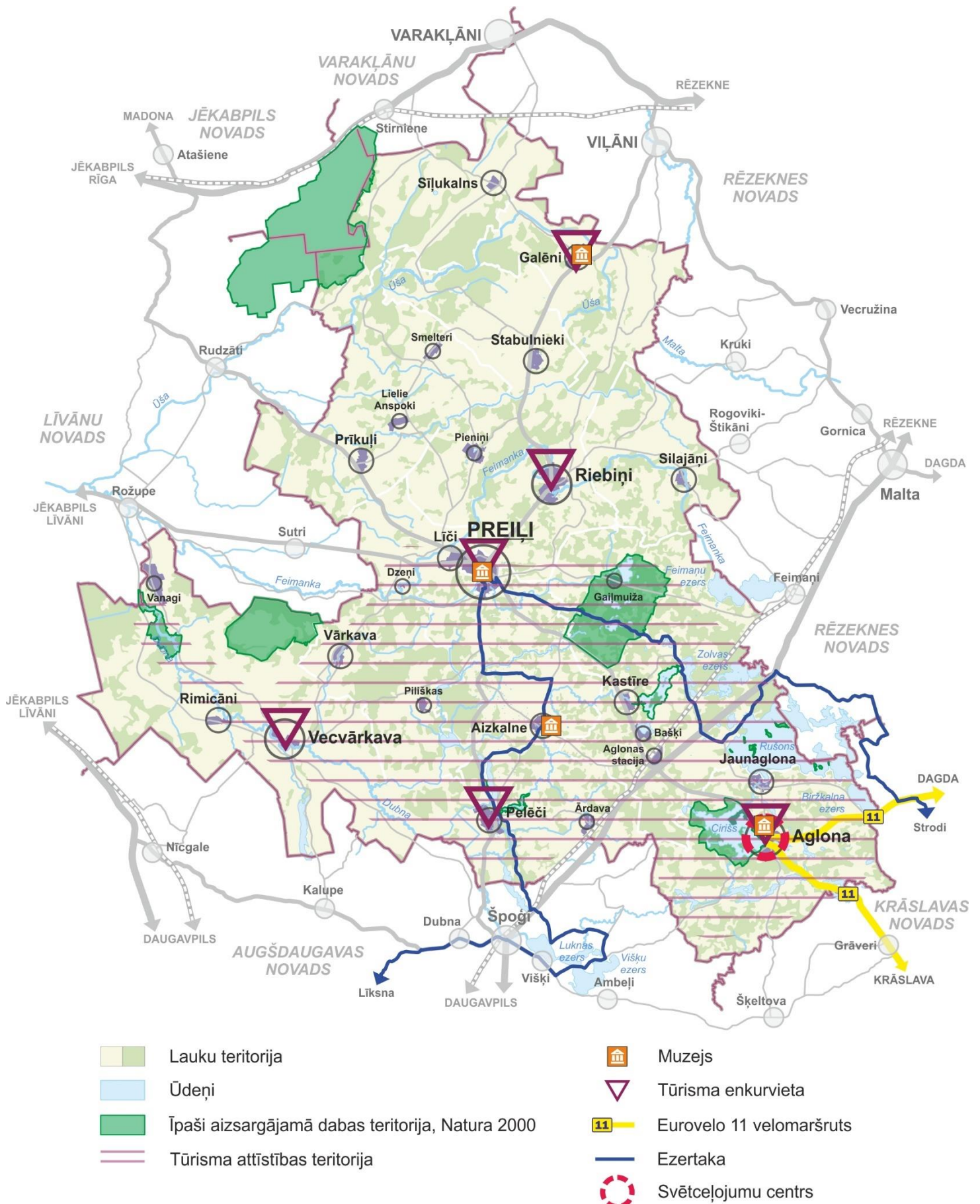
Novads un tūrisma, dabas objekti atrodami daudzos tūrisma ceļojumu maršrutos un piedāvājumā. Arvien populārāka kļūst laivošana, garie pārgājieni un ceļošana ar velosipēdu, ko Preiļu novadā sekmē EuroVelo11 "Austrumeiropas velo maršruts" velomaršruts, vietējie un reģionālie velomaršruti un Ezertaka.

Arvien lielāks piedāvājums pieejams "piederzes tūrismā" – maizes cepšana, degustācija, keramikas un radošās darbnīcas utt., ko piedāvā vietējie mājražotāji, amatnieki, lauksaimnieki, pakalpojumu sniedzēji. Silajāņi un Preiļu apkārtnē ir Latgales keramikas šūpulīši, jo no šejienes nākuši vairāki slaveni Latgales keramikas vecmeistari.

Lai arī tūrisms Preiļu novadā ekonomiskajā struktūrā nodrošina pastāvīgus ienākumus nelielai daļai teritorijas iedzīvotāju, tomēr tā ir nozīmīga attīstības komponente, jo veiktās investīcijas uzlabo dzīves vides kvalitāti un pakalpojumu piedāvājumu novadā.

ATTĒLS 13. Tūrisma attīstības teritorijas

Teritoriju attīstības prioritāte ir dabas, kultūrvēsturisko un estētisko vērtību saglabāšana, kopšana un popularizēšana, teritoriju ilgtspējības nodrošināšana un daudzveidīgu tūrisma pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību attīstība, novada savdabības saglabāšana.

Stratēģija atbalsta tūrisma jomas un rekreācijas iespēju attīstību, kas balstāma, attīstot esošās tūrisma enkurvietas un objektus. Veidojami jauni apskates, izziņas un pakalpojumu objekti, tādejādi paplašinot un dažādojot tūrisma veidus (piemēram, aktīvais tūrisms, dabas tūrisms, kultūras tūrisms, veselības tūrisms, lauku tūrisms, ekotūrisms). Attīstāms komplekss tūrisma piedāvājums dažādām mērķauditorijām un sekmējama sadarbība starp tūrismā iesaistītajām pusēm.

Vadlīnijas kultūrvēsturiski nozīmīgo un tūrisma teritoriju attīstībai un plānošanai

1.	Jānodrošina novada kultūrvēsturiski nozīmīgo teritoriju daudzveidības attīstība, saglabāšana un apzināšana nākamajām paaudzēm (t.sk. arī to digitalizējot).
2.	Jāsaglabā unikālā Preiļu, ciemu un lauku teritoriju identitāte, sekmējot tūrisma kā novada ekonomiskā stūrakmens attīstību visas sezonas garumā.
3.	Jāsaglabā kultūrvēsturiskais mantojums un jāsekmē tradīciju izkopšana un pārmantojamība.
4.	Visā novada teritorijā atbalstāma daudzveidīga tūrisma veidu attīstība - lauku tūrisma attīstība, amatniecības, aktīvās atpūtas, ūdenstūrisma, dabas izziņas tūrisma u.c., un pasīvās atpūtas iespējas un dažādu pakalpojumu uzņēmumu veidošana.
5.	Jāveicina plānveidīga kompleksas un integrētas tūrisma infrastruktūras attīstība novada teritorijā.
6.	Jāsekmē tūrisma attīstība saskaņā ar vides aizsardzību , lai saglabātu skaistās ainavas, tīro vidi un unikālos dabas objektus, veicinātu pielāgošanos klimata pārmaiņām.
7.	Jāsaglabā un jāattīsta tūrismam nozīmīgās teritorijas, sabalansējot tās ar citu tautsaimniecības nozaru interesēm.
8.	Jānodrošina publiski pieejamās teritorijas iedzīvotājiem – rekreācijai, nodrošināt pieeju publiskajām ūdenskrātuvēm, uzlabot vides un infrastruktūras kvalitāti atpūtas zonās.

3.6. Prioritāri attīstāmās teritorijas

Prioritāri attīstāmās teritorijas lielākoties ir areāli vai vietas, kurās notiek vai tiek plānota aktīva saimnieciskā darbība un kuru attīstība dod nozīmīgu piensu Preiļu novada pašpietiekamības nodrošināšanā, ekonomiskā attīstībā un dzīves kvalitātes uzlabošanā.

Preiļu novadā noteiktas **četrus veidu prioritārās teritorijas**, kuras attīstāmas kompleksi:

- pilsētas un ciemu centri,
- lauksaimniecības teritorijas,
- industriālās un rūpnieciskās apbūves teritorijas (Attēls 10),
- tūrisma attīstības teritorijas (Attēls 13).

Novada nozīmīgākās prioritāri attīstāmās teritorijas ir lauksaimniecības teritorijas, kas nodrošina kvalitatīvu pārtikas produktu un izejvielu ražošanu, piemērotas zemes. Savukārt mežu, tūrisma un rekreācijas, lauksaimniecības pārstrādes un ražošanas teritorijām ir jākalpo kā būtiskiem teritoriāliem resursiem Preiļu novada ekonomikas dažādošanas mērķiem.

Lauksaimnieciskās ražošanas attīstība jāorientē uz kvalitatīvas galaprodukcijas ieguvu un pārstrādi. Mežsaimniecības teritorijās būtiski nodrošināt mežu apsaimniekošanu un kāpināt mežu ekonomisko vērtību, veicinot mežu teritoriju apmežošanu ar saimnieciski vērtīgākām koku sugām. Tūrisma un rekreācijas (atpūtas) zonas ir būtiskas teritorijas gan tūrisma vajadzībām, gan viensētu apbūvei, kuras galvenokārt veidojas ap ūdens teritorijām.

Lai veicinātu pilsētas, ciemu un lauku mijiedarbību, Preiļu novada policentrisku un līdzsvarotu attīstību, kā arī uzlabotu iedzīvotāju dzīves kvalitāti, svarīgi veicināt **kvalitatīvu pakalpojumu** pieejamību novada attīstības centros. Prioritāri attīstāmi ir noteiktie attīstības centri, t.sk. tajos sekmējama pakalpojumu pilnveide un infrastruktūras attīstība.

Lai sekmētu stratēģisku Preiļu novada telpisko attīstību, katrā administratīvajā vienībā noteiktas šādas **prioritāri attīstāmās teritorijas**:

- Preiļu pilsēta kā reģionālas nozīmes attīstības un pakalpojumu centrs, novada administratīvais centrs:
  - industriālās teritorijas,
  - Preiļu parks ar muižas apbūvi,
  - pakalpojumu sniegšanas vietas,
  - daudzdzīvokļu dzīvojamās apbūves teritorijas.
- Preiļu pagastā:
  - Līči kā sociālo pakalpojumu centrs,
  - Līču kā vietējas nozīmes attīstības centra attīstība.
- Aglonas pagastā:
  - Aglonas kā novada nozīmes attīstības centra attīstība,
  - Aglona kā izglītības, kultūras, sporta, tūrisma un katolicisma centrs,
  - Jaunaglonas kā vietējas nozīmes attīstības centra attīstība,
  - Lauku teritorija kā intensīva tūrisma attīstības zona,
  - Akvakultūras attīstība.
- Aizkalnes pagastā:
  - Aizkalnes kā vietējas nozīmes attīstības centra attīstība,
  - Raiņa memoriālais muzejs "Jasmuiža" kā kultūrvēsturisks un atraktīvs tūrisma objekts,
  - Jašas dabas taka – kā aktīvā un izglītojošā tūrisma objekts.
- Galēnu pagastā:
  - Galēnu kā vietējas nozīmes attīstības centra, tūrisma enkurvietas attīstība.
- Pelēču pagastā:

- Pelēču kā vietējas nozīmes attīstības centra, tūrisma enkurvietas attīstība,
  - Pelēču ezers – ūdenstūrisma objekts,
  - Ārdava – kultūrvēsturisks, mājražošanas tūrisma objekts.
- Riebiņu pagastā:
  - Riebiņu kā novada nozīmes attīstības centra, izglītības, kultūras, sporta, un tūrisma centra attīstība.
- Rožkalnu pagastā:
  - Rimicānu kā vietējas nozīmes attīstības centra attīstība,
  - Autoceļa asfaltēšana no Rimicāniem uz Līvāniem,
  - Dubnas upes šķērsojuma atjaunošana pie Rimicāniem kādreizējā vēsturiskā upes šķērsojuma atrašanās vietā nolūkā uzlabot lauksaimnieciskās darbības efektivitāti,
  - Pakalpojumu saglabāšana un tūrisma attīstība Arendolē,
  - Autoceļa stāvvokļa uzlabošana no Vecvārkavas uz Nīcgali, attīstot Daugavpils sasniedzamību.
- Rušonas pagastā:
  - Kastīres kā vietējas nozīmes attīstības centra attīstība,
  - Aglonas stacijas kā ražošanas teritoriju attīstība,
  - Lauku teritorija kā intensīva tūrisma attīstības zona,
  - Akvakultūras attīstība.
- Saunas pagastā:
  - Smelteri kā sabiedriskais, kultūras un izglītības centrs,
  - Priekuli kā vietējas nozīmes attīstības centra attīstība, sabiedriskais un kultūras centrs, tradicionālās kultūras mantojuma un daudzbalstītās tradicionālās dziedāšanas saglabāšana, apzināšana un popularizēšana.
- Silajāņu pagastā:
  - Silajāņi kā vietējas nozīmes attīstības centra attīstība.
- Sīļukalna pagastā:
  - Sīļukalns kā vietējas nozīmes attīstības centra attīstība.
- Stabulnieku pagastā:
  - Stabulnieki kā vietējas nozīmes attīstības centra attīstība.
- Upmalas pagastā:
  - Vecvārkavas kā novada nozīmes attīstības centra, izglītības, kultūras, sporta, un tūrisma centra attīstība,
  - Autoceļa stāvvokļa uzlabošana virzienā Vecvārkava-Preiļi.
- Vārkavas pagastā:
  - Vārkavas kā vietējas nozīmes attīstības centra attīstība.

3.7. Funkcionālās sadarbības teritorijas

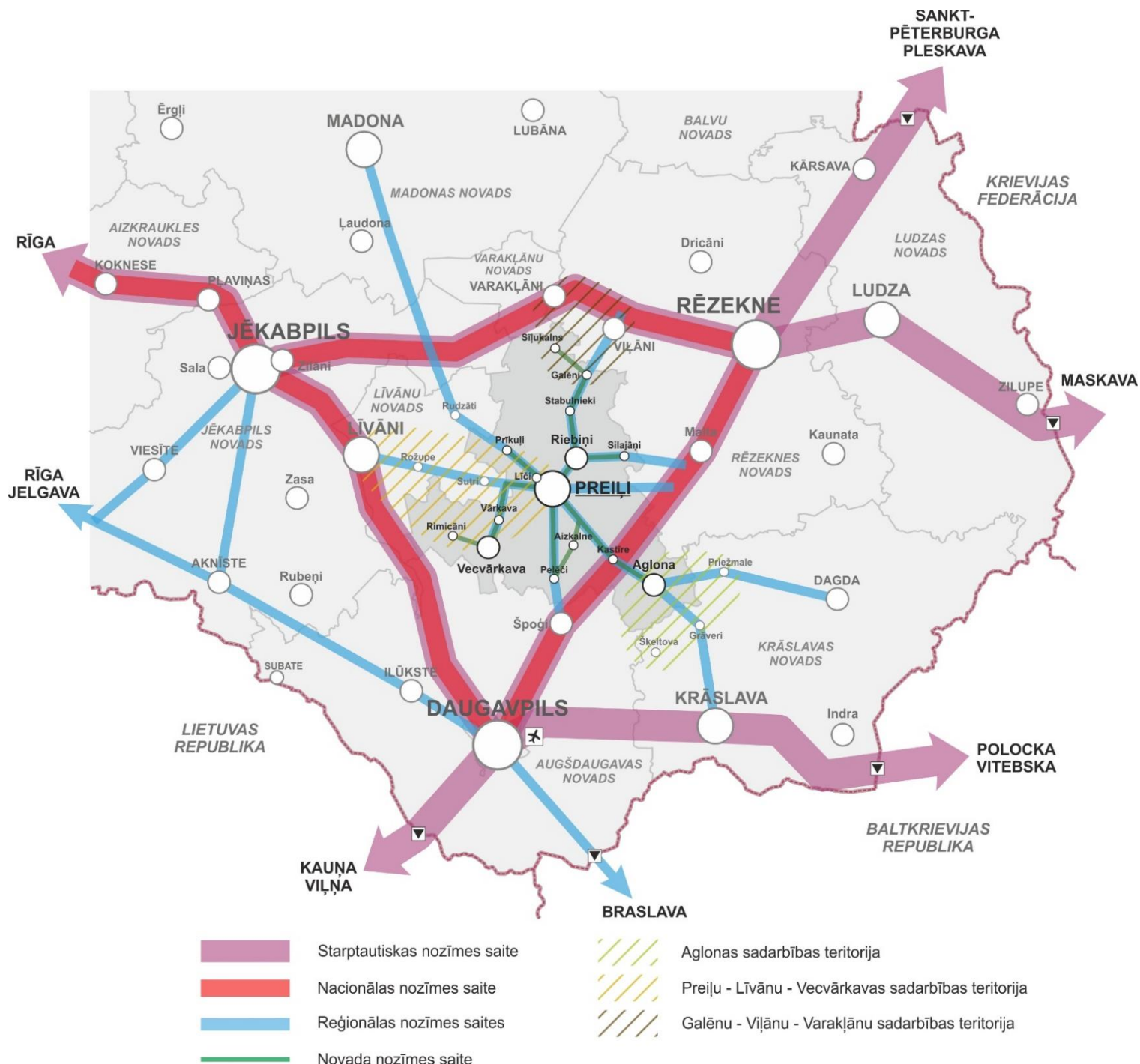
Preiļu novada telpiskajā attīstībā svarīgi stiprināt funkcionālās sadarbības saites gan novada iekšienē, gan reģionālā, nacionālā mērogā un starptautiskā mērogā.

Funkcionālās sadarbības saites un sadarbības teritorijas atspoguļo Attēls 14.

Preiļu novads atrodas starp trim valstspilsētām un republikas nozīmes attīstības centriem – Daugavpili, Jēkabpili un Rēzekni. Darbaspēka kustība iezīmē lielākās funkcionālās saites ar Rīgu, Daugavpili, Rēzekni, Līvānu novadu, Ķekavas novadu,

Mārupes novadu. Tās ir pašvaldības, kurās strādā visvairāk apvienotā Preiļu novada iedzīvotāji. Kopumā vairāk kā 52% Preiļu novada iedzīvotāju strādā savā novadā.¹³

Autoceļi A6, A12 un A13 kā starptautiskas nozīmes saikne ir mugurkauls starptautiskai sadarbībai, sadarbībai ar apkārtējām teritorijām nozīmīgākie ir reģionālas nozīmes autoceļi P58, P60, P62, P63, V739, V742, V577.

ATTĒLS 14. Funkcionālās sadarbības teritorijas

Būtiskākās sadarbības saites ir ar apkārtējiem novadiem – Līvānu, Jēkabpils, Varakļānu, Rēzeknes, Krāslavas un Augšdaugavas novadi. Nozīmīgākās sadarbības teritorijas ir:

¹³ Pašvaldības profils "Apvienotais Preiļu novads", Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 2019.

- Aglonas sadarbības teritorija, ko iezīmē bijušais Aglonas novads (Aglonas, Kastuļinas, Grāveru un Šķeltovas pagasts),
- Preiļu – Līvānu – Vecvārkavas sadarbības teritorija, ko iezīmē sasaiste starp tuvu esošiem reģionālas nozīmes attīstības centriem – Preiļiem un Līvāniem,
- Galēnu – Viļānu – Varakļānu sadarbības teritorija, ko iezīmē Preiļu novada ziemeļu pagastu pakalpojumu sasaiste ar tuvāk esošiem Varakļāniem kā Varakļānu novada centru un Viļāniem kā bijušā Viļānu novadu centru.

Latgales kultūrvēsturiskais reģions, latgaliskā identitāte un tādas sadarbības organizācijas kā Latgales plānošanas reģions, biedrība "Eiropreģions "Ezeru zeme"" u.c. sekmē plašu sadarbību starp Preiļu novadu un visām Latgales pašvaldībām. Sadarbības jomas un institūcijas parāda Tabula 3.

TABULA 3. Sadarbības attīstība ar citām pašvaldībām un institūcijām

Sadarbības joma	Sadarbības institūcijas
Pārvaldība	Latvijas pašvaldību savienība, Latgales plānošanas reģions un pašvaldības, Reģionālo attīstības centru apvienība, Latgales reģiona attīstības aģentūra Latvijas pašvaldību izpilddirektoru asociācija
Valsts un privātie pakalpojumi	Daugavpils, Rēzekne, Līvāni, Jēkabpils, Krāslava
Sabiedriskā transporta nodrošinājums	Latgales plānošanas reģions, VSIA „Autotransporta direkcija”, Augšdaugavas novads, Līvānu novads, Varakļānu novads, Rēzeknes novads, Krāslavas novads
Tūrisms un vienota tūrisma maršrutu izstrāde	Eiropreģions "Ezeru zeme", Latgales reģiona tūrisma asociācija, Latvijas tūrisma informācijas organizāciju asociācija LATTŪRINFO, Latvijas piļu un muižu asociācija, Augšdaugavas novada, Līvānu novada, Varakļānu novada, Rēzeknes novada, Krāslavas novada pašvaldība
Uzņēmējdarbība	Daugavpils, Augšdaugavas novads, Līvānu novads, Rēzeknes novads, Rēzekne, Krāslavas novads, Latgales reģiona attīstības aģentūra, Preiļu rajona partnerība, Preiļu lauksaimnieku apvienība
Izglītība	Augšdaugavas novads, Daugavpils, Līvānu novads, Varakļānu novads, Rēzeknes novads, Krāslavas novads, Sporta skolu direktoru padome
Veselības aprūpe	Daugavpils, Jēkabpils, Rēzekne
Sociālie pakalpojumi, t.sk. sociālā aprūpe	Krāslavas novads, Līvānu novads, Bāriņtiesu asociācija
Komunālie pakalpojumi	SIA "Atkritumu apsaimniekošanas Dienvidlatgales starppašvaldību organizācija", Latvijas atkritumu apsaimniekošanas asociācija
Dabas aizsardzība un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana	Dabas aizsardzības pārvalde, Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde, Latgales plānošanas reģions

Preiļu novada pašvaldība

Kontakti: Raiņa bulvāris 19, Preiļi, Preiļu novads, LV-5301, dome@preili.lv
+371 65322766, www.preili.lv

Izstrādes vadītājs: Ārijs Vucāns

Izstrādes speciālisti: Aigars Zīmelis, Ineta Valaine, Sanita Meļko, Ingūna Barkeviča, Imelda Vutjāne-Kojāne,

Izstrādāts sadarbībā ar SIA "Reģionālie projekti"

Projekta izstrādes komanda: Līna Dimitrijeva, Laine Šildere, Jānis Ozols,
Laura Dimitrijeva, Sanita Fazilova u.c.

Kontakti: Rūpniecības iela 32b – 2, Rīga, LV – 1045, tel.: +371 67320809,
birojs@rp.lv, www.rp.lv

**REĢIONĀLIE
PROJEKTI**